

ԿՈՄՅԵՐԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Ո. ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ԳՅՈՒՂԻ ԿՈԼԼԵԿՏԻՎԱՅՈՒՄԸ

ՅԵՎ

ԼԿՅԵՄ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ. 1929 թ.

10/10/10

6517-5367

✓

ԿՈՄՅԵՐԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Ո. ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

3KPI-11

2

Լրաց.

9(47)25

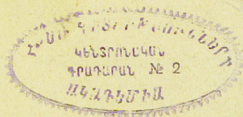
3KCM

ԳՅՈՒՂԻ ԿՈԼԼԵԿՏԻՎԱՅՈՒՄԸ

ՅԵՎ

ԼԿՅԵՄ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

16465-1/102

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

ՇԵՐԵՎԱՆ. 1929 թ.

ՊԵՏՏՐԱՏԻ ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱՐԱՆ ՅԵՐԵՎԱՆՈՒՄ

Հր. № 1046

Պատվ. № 856

Գրառ. № 2682 (բ)—Տիրութ 3000

Ա. ՄԵՐ ԳՅՈՒՂԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՈՒՂԻՆԵՐԸ

ԱՐԿԵՈՒՆԱՐԵՐՈՒԹՅԱՆ ՈՅՎ ԳՈՌԿԱՑՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՅԱՂԱԿՈՐԸ

Ամբողջ Խորհրդային Միությունը գերազանցապես (մեծ մասամբ) զուգացրեցին յերկիր եւ Արդյունաբերությունը (զավոգներ և Փարբիկաներ), համեմատած մի շարք խոշոր և առաջավոր կապիտալիստական յերկրների (Գերմանիայի, Ֆրանսիայի, Անգլիայի և Ամերիկայի) հետ, թույլ եւ դարգացած։ Այս յերեւոյթը բացատրուիւմ ե նախկին ցարական կառավարութեան հատուկ քաղաքականութեամբ։

Ցարական կառավարութեանը մեծ չափով արդյունաբերական ապրանքներ և մեքենաներ բերել ե արտասահմանից՝ դրա գիմաց տալով Ռուսաստանի հացը և զուգատնտեսական այլ մթերքներ։

Սրա հետ մեկտեղ ցարական Ռուսաստանում յեղած արդյունաբերութեան կարևոր ճշուղերը և հանքային հաւստութեանների մեծ մասը գտնվում եր ոռարյերկրյա կապիտալիստական պետութեանների ներկայացուցիչների ձեռքին։ Այդ կապիտալիստական պետութեաններն ունենալով միջոցներ և հնարավորութեաններ և ոգտվելով միաժամանակ Ռուսաստանում յեղած չափազանց եժան բանվորական ձեռքերից՝ միկողմից անխնա շահագործում եյին Ռուսաստանի հարստութեանները, փոխադրելով այդ հարստութեան-

ներն իրենց յերկիրը, մյուս կողմից իրենց պատրաստի արդյունաբերական ապրանքները շատ ավելի ձեռքնոտու պայմաններով վաճառքի հանում Ռուսաստանում:

Ավելի վատթար դրության մեջ ելին գտնվում «Ժայրագավառները», Ռուսաստանի կենտրոնից շատ հեռու ընկած վայրերը: Յեթե ոտաբերկրյա կապիտալը կարողացել եր իր ազդեցության լինթարկել և ձեռք գցել բուն Ռուսաստանի արդյունաբերության զգալի մասը, ապա նոր աճող և զարգացող ռուսական տնտեսական իստիտուտը իր ազդեցությունը տարածում եր մեծ չափով ծայրագավառների վրա, իր ձեռքը կենտրոնացնելով ծայրագավառների հարստությունները:

«Յեթե իր մայր յերկրում ցարական (իսկ հետագայում Ժամանակավոր և Կերենսկու) կառավարությունը ներկայացնում եր առավելապես ոտար կապիտալի գործակատարը, ապա «Ժայրագավառներում նա պետք է կատարեր իր գործակատարությունը, գլխավորապես հայրենական կապիտալի նկատմամբ՝ վորպես «կոմպենսացիա» (նպաստ): Այդտեղ Անդրկովկասում նա ջանում եր առահովելադ ծայրերկրի սպառողական, ինչպես նաև հում նյութի շուկան ուս կապիտալի համար: Դա նրա առաջնակարգ և կարևոր հոգսն եր:

«Յեթե վերջինս (Ռուսաստանը) Արևմտյան Յեվրոպայի կապիտալի կթան կոմն եր, ապա ռուսական կապիտալի կթան կոմն եր դառնում Անդրկովկասը» (տես Ս. Կասյանի «Հայաստանի տնտեսական դասակարգային ստրուկտուրա» գրքուկը):

Նույն դրության մեջ ե յեղել նաև Հայաստանը։ Սակայն աչն տարբերությամբ, վոր Հայաստանը չունենալով Բազմի նապթը և Վրաստանի բնական ու աշխարհագրական հնարավորությունները՝ լենթարկվում էր մեծ մասամբ առևտրական կապիտալի շահագործմանը։

Այսպիսով նոր աճող ռուսական բուրժուազիան, վորպեսզի կարողանա իր ձեռքը պահել ծախագավառները և կուլ չգնալ դրսի կապիտալին, անխնա, չբռնանված ձեերով շահագործում և կեղեքում եր Անդերկովկասի աշխատավորությունը։ Իսկ առևտրական կապիտալը թալանում, քայքայում և փոշիացնում եր Հայաստանը (այս մասին ավելի մանրամասն տես ընկ. Ս. Կասյանի վերոհիշյալ գրքուկը)։

Կոմկուսակցությունն ու խորհրդային իշխանությունը, վորոնք նպատակ են դրել կառուցել սոցիալիզմը մեր յերկրում, նրանք չեյին կարող շարունակել ցարական կառավարության քաղաքականությունը։ Դրա համար ել խորհրդային իշխանության կազմակերպման առաջին իսկ որից կոմմունիստական կուսակցության առաջ դրվեց մեր յերկիրն արդյունաբերական ուղիներով առաջ տանելու հարցը, Խորհրդային Միության ինդուստրիալիզացիան։

Մեր առաջ դրված ե Խորհրդային Միությունը տնտեսապես (արդյունաբերություն և գյուղատնտեսություն) ամրապնդելու և հզորացնելու խնդիրը։ Մեր առաջ դրված ե՝ արագ կերպով հասնել ամենաառաջավոր կապիտալիստական յերկրներին յեվ նրանցից ել առաջ անցնելու խնդիրը։

Մեր բոլոր միջոցներով արագ քափով մեճֆ պեճֆ

և առաջ ճանճեմք մեր ծանր արդյունաբերության զարգացումը, վորովհետեւ ինչեւն արագ զարգացեմք այդ, այնքան քիչ մեքենաներ յեւ սարքավորում կներմուծեմք կապիտալիստական յերկրներից մեր յերկիրը, այնքան քիչ վալյուտա (փող, վոսկի) կսեմք կապիտալիստներից յեւ այնքան ցուռ կապիտալիստական յերկրներից օճեստապես անկախ կլինեմք, Այսպիսով խորհրդային իօխատնությունն եւ ավելի կամրանա, անհաղթելի կգառնա: Մեր տնտեսության զարգացման 5-ամյա պլանը հետապնդում է այդ նպատակները. հնդամյակի վերջում արդյունաբերության ամբողջ արտադրանքը զարգանալու յե 136⁰/₀-ով:

Մեր արդյունաբերության արագ թափի զարգացումից է կախված նաև մեր գյուղատնտեսության զարգացումը: Չե՞ վոր առանց արդյունաբերության զարգացման մենք գյուղատնտեսությանը վոչ կարող ենք տրակաոր տալ, վոչ մալատիլկա (կալսիչ մեքենա), վոչ դուրեան կամ շարքացան և վոչ եւ այլ գյուղատնտեսական մեքենաներ: Իսկ առանց այդ գյուղատնտեսական մեքենաների մեր գյուղատնտեսությունն առաջ գնալ չի կարող և այդ մեքենաների պահանջն որ ավուր ավիլանում է մեր չքավոր ու միջակ գյուղացիները: կողմից:

Խորհրդային Հայաստանը ևս, լինելով Խորհրդային Միության տնրաժան մասը, մեր հնդամյա պլանի համաձայն խոշոր քայլերով առաջ է գնալու: Պղնձի արդյունաբերությունը 1932-33 թ. տալու յե 195 տոկ. տնում, ելեկտրո-հներգիան 1927-28 թ. համեմատությամբ հնդամյակին տալու յե 767 տոկ. աճում: Մնացած արդյունաբերությունը միասին վերցրած՝ 74,3 տոկոս ա-

հում: Բացի այդ արդյունաբերութեան տեսակարար կը-
շիւնն աստիճանաբար ավելանալու յե և ավելանում ե
ժողովրդական տնտեսութեան մեջ:

Խորհրդային Հայաստանը ևս վողջ Խորհրդային
Միութեան հետ միասին բռնել ե մեր յերկիրը արագ
տեմպով ինդուստրիայման յենթարկելու ճանապարհը:

Սակայն մեր յերկրի ինդուստրիալիզացիայի ա-
րագ քալիւ միաժամանակ կախված ե յեւ նրանից, թե
ինչ չափով յեւ ինչ արագութեամբ ե զարգանում մեր
գյուղատնտեսութեանը: Առանց դուրստնտեսութեան, ա-
ռանց անհրաժեշտ քանակութեամբ հաց և կենսամթերք
ունենալու և վերջապես առանց արդյունաբերութեան
մի շարք կարևոր ճյուղերին հում նյութ (բամբակ, բուրդ,
կաշի, ճակնդեղ և այլն) մատակարարելը վոչ բանվոր
դասակարգը կարող եր ապրել և աշխատել, և վոչ եւ
մեր արդյունաբերութեան այդ մի շարք կարևոր ճյու-
ղերը (տեքստիլ և բրդի գործվածքի ֆաբրիկաները,
շաքարի և կաշվի արդյունաբերութեանը և այլն) կա-
րող են իրենց աշխատանքը շարունակել և ընհալա-
ռալը:

Դրա հետ մեկտեղ չպետք ե մոռնալ և այն, վոր
գյուղատնտեսական մթերքներ և մեր արդյունաբերու-
թեան անհրաժեշտ հում նյութ չունենալու կամ քիչ
ունենալու դեպքում մենք ստիպված ենք ալս ան-
գամ ևս մեր փողերն արտասահման ուղարկել և այն-
տեղից այդ ապրանքներն ստանալ, վորը նշանակում
ե կրկին անգամ տնտեսապես կապված լինել կապի-
տալիստական յերկրներից:

Մեզ անհրաժեշտ ե զարգացնել նայեւ մեր գյու-
ղատնտեսութեանը: Սակայն առանց արգյուճաբերու-

քյան զարգացման չի կարող զարգանալ գյուղատնտես-
սությունը, վորովհետեւ առանց գյուղատնտեսական
մեքենաների մեծ չեն կարող գյուղատնտեսական
գծով առաջ շարժվել: Յեւ ընդհակառակը՝ արդյունա-
բերությունը յեվ չի կարող ավելի յերկար ժամանա-
կով առաջ գնալ առանց գյուղատնտեսության:

Այդպիսով մենք տեսնում ենք, վոր արդյունաբե-
րության և գյուղատնտեսության առաջխաղացումն
իրար հետ շաղկապված են և մեկը մյուսին լրացնում
է, առանց մեկի չի կարող զարգանալ մյուսը:

Վերևում մենք արդյունաբերության արտադրան-
քի զարգացման մասին խոսելիս ընդգծեցինք, վոր
32—33 թվերին մեր արդյունաբերության արտադրան-
քը զարգանալու է 136⁰/₀-ով:

Հնգամյա պլանի համաձայն գյուղատնտեսության
հինգ տարվա զարգացման համար տրամադրվելու յե
մոտ 23 միլիարդ ուրբլի (23,2): Անցյալ հնգամյակում
տրամադրվել է 15 միլիարդ ուրբլի: Ներդրվելիք 23
միլիարդ ուրբլին հնգամյակի վերջում տալու չե գյու-
ղատնտեսական արտադրանքի արդյունք 50 տոկոսով
(49,4) այն դեպքում, յերբ արդյունաբերությանը տը-
րամադրված ընդամենը 16 ու կես միլիարդ ուրբլին
տալիս և արդյունաբերական արտադրանքի աճում 136
տոկոսով:

Արդյունաբերության և գյուղատնտեսության զար-
գացման թափի մեջ այս խոշոր տարբերությունը բա-
ցատրվում է մի շարք պատճառներով:

Պատճառներից մեկն այն է, վոր մեր արդյու-
նաբերությունն իրենից ներկայացնում է մի հսկայա-
կան խոշոր կոլլեկտիվ տնտեսություն: Նրանում հա-

մախմբվել են տասնյառի-հազարավոր և միլիոնավոր բանվորներ, վորպես մի ընտանիք, վորպես մի կուլ-լեկտիվ, ալդ համախմբված բանվոր դասակարգն աշխատում է կոլլեկտիվ և միասնական ձևով մի ընդհա-նուր նպատակի համար:

Շնորհիվ հենց այդ հանգամանքի, ամբողջ ար-դյունաբերութունը ղեկավարվում է մի՝ ընդհանուր ծրագրով, մի ընդհանուր կենտրոնացած պլանով:

Այնինչ գյուղատնտեսութունը արդյունաբե-րության միանգամայն հակառակ պատկերն է ներկա-լացնում: Այստեղ մենք չունենք խոշոր կոլլեկտիվ և համախմբված տնտեսություն, այլ ունենք մանր, բա-ժան-բաժան, ցածուցրիվ անհատական գյուղացիական տնտեսություններ, անհատական, չքավորական, միջա-կային և կուլակային տնտեսություններ, վորտեղ ամեն մեկն աշխատում է իր համար և ամեն մեկն աշխատում է իր անհատական տնտեսությունը զարգացնել:

Պատճառներից մյուսն այն է, վոր արդյու-նաբերական այդ խոշոր կոլլեկտիվներն աշխատում են խոշոր կատարելագործված և բարդ մեքենաների վրա, վորտեղ աշխատանքը կատարվում է մեքենաներով, վորտեղ գործում են հսկայական շարժիչ մեքենաներ, վորտեղ կա ելեկտրական եներգիա և այլն:

Այնինչ գյուղատնտեսության մեջ մենք չունենք խոշոր և կատարելագործված մեքենաներ. միայն վեր-ջին տարիներս է, վոր խ. իշխանությունը կարողացել է գյուղին մատակարարել խոշոր քանակությամբ մե-քենաներ: Գյուղը դեռևս նոր է սկսում ելեկտրիֆիկա-ցիայի լենթարկվել:

Դրությունն ավելի պարզ պատկերացնելու հա-

մար վերցնենք Հայաստանի միջանի գավառների հողամշակման միջոցները: Հայաստանի ամենահացառատ շրջանը, Լենինականի գավառն է հանդիսանում. նրա հողերի 86,6 տոկոսը վարվում է չուխով: Դարալադյազի հողերի 90 տոկոսը, Լոռի-Փամբակի գավառի 54 տոկ, Զանգեզուրի գավառի 66 տոկոսը և Եջմիածնի գավառի բամբակի մշակութայն 48 տոկոսը: Ահա թե ինչպես է դրուժվում մեզ մոտ դյուղատնտեսական մեքենաների գործադրութայն տեսակետից:

Պատճառներից հետևյալն այն է, վոր բանվոր դասակարգն ավելի կազմակերպված է և գիտակից, ունի կոլլեկտիվ աշխատանքի հսկայական փորձ, կուլտուրայի ավելի առաջադեմ է, ունի հեղափոխական անցյալի հսկայական փորձ, վորք ցյուղացիութայն հոծ մասսաների հետ դառնակցած մեր յերկրի, մեր արդյունաբերութայն յեվ ցյուղատնտեսութայն ղեկավար գերումն է գտնվում:

Այնինչ դյուղացիությունն անկազմակերպ է կամ շատ քիչ է կազմակերպված, կուլտուրայիս չափազանց չետ բանվոր դասակարգից, չունի կոլլեկտիվ աշխատանքի և վոչ մի փորձ, չունի հեղափոխական այնպիսի անցյալ, ինչպես բանվոր դասակարգը:

Յեվ վերջապես պատճառներից վերջինն այն է, վոր արդյունաբերությունը լինելով մեր ժողովրդական ամբողջ տնտեսութայն (արդյունաբերությունն ու դյուղատնտեսությունը միասին վերցրած) ղեկավարող ճյուղը՝ ավելի արագ և զարգանում, քան դյուղատնտեսությունը:

Այս բոլորից ի՞նչ յեղրակացություն պետք է հանենք: Արդյոք մենք պիտք է շարունակենք այնպիսի

գրությունը, ինչ վոր ներկայումս կա: Արդյոք արդյունաբերությունը կարճիկ և ավելի յերկար ժամանակ առաջ գնալ առանց գյուղատնտեսության զարգացման: Մենք վերհուժ արդեն ասացինք, վոր այդ հնարավոր չէ:

Այն ժամանակ հարց ե առաջ գալիս՝ ինչպես դուրս գալ այս գրությունից:

ՇԵՆՔԸ ԽՈՅՈՐ ՇԵՎ ՄԵՋԵՆԱՅԱՅՄԱՆ ՇԵՆԹԱՐԿՎԱԾ ԽՈՐՀՐԳԱՅԻՆ ԿՈՒԼԵԿՏԻՎ ՏՆՏԵՍԱԻԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ԵՆ

Այս գրությունից կարելի չե դուրս գալ այն ժամանակ, յերբ մենք գյուղատնտեսությունը ևս կոլլեկտիվացման կենթարկենք, յերբ մենք այդ բաժան-բաժան մանր տնտեսությունները կմիացնենք և խոշոր կու. տնտեսություններ կկազմակերպենք: Յե՛վ վոր զլխավորն ե, մեքենայացման կենթարկենք կոլլեկտիվ խոշոր տնտեսությունները: Իսկ այդ հնարավոր ե միայն յերկու յեղանակով, յերկու ձևով:

Առաջին յեղանակն այն ե, վոր մենք անսահման արտոնություններ և իրավունքներ կտանք գյուղի կուլակներին, վաշխառուներին, վորոնք ունենալով ինչոցներ և հնարավորություններ՝ չքավորներին և միջակներին շահագործման չենթարկելու միջոցով, կըստեղծեն խոշոր կուլակային և կալվածատիրական տնտեսություններ, հետևապես և կլինեն գյուղի տերերն ու գյուղատնտեսության ղեկավարող ուժը: Պարզ ե, վոր այսպիսի խոշոր կուլակային տնտեսությունները կկարողանան մեքենայացման յենթարկել գյուղատնտեսությունը և չքավորներին ու միջակներին

շահագործելու յեղանակով զարգացնել գյուղատնտես-
սությունը, բարձրացնել նրա բերքատուութունը և ա-
վելի շատ արտադրել, քան թե այժմ:

Այս կնշանակեի խել չքավոր և միջակ գյուղա-
ցիութիւն ձեռքից Հոկտեմբերյան հեղափոխության
նվաճումները, կվերականգնեի քոխվի պլետն ու ծիծը
գյուղում, կվերադարձնեի ցարական պրիստավին ու ժան-
դարմին և դաշնակցական խմբապետին մեր յերկրում և
չքավոր ու միջակ գյուղացիությունը կուլակներէ ճան-
կը կգցեի:

Յերկրորդ յեղացեալը կայանում է նրանում, վոր
մենք գյուղի չքավոր և միջակ տնտեսությունները պե-
տութիւն և բանվոր դասակարգի ոժանդակութեամբ աս-
տիճանաբար և անշեղորեն միանգամայն կամաւոր հի-
մունքներով կմիացնենք և խոշոր կոլլեկտիվ տնտեսու-
թյուններ կկազմակերպենք՝ հակադրելով այդ կոլլեկ-
տիվ տնտեսությունները կուլակալին տնտեսություն-
ներին: Կազմակերպված կոլլեկտիվ տնտեսությունները
միացյալ ուժերով գյուղը մեքենայացման կենթարկեն՝
զարգացնելով գյուղատնտեսությունը, բարձրացնելով
բերքատուութունը և կարող են ավելի շատ արտադրել,
քան թե այժմ:

Դրա հետ մեկտեղ, յերբ մենք կազմակերպենք
նաև խոշոր պետական խորհրդալին տնտեսություններ
«վորպես խոշոր գյուղատնտեսական ֆարրիկաներ» (16
կուսկոնֆերանս), վորոնք իրենց կազմակերպութեամբ
որինակ կդառնան շրջապատի ամբողջ չքավոր և մի-
ջակ գյուղացիութիւնը և բոլոր միջոցներով (մեքենա-
ներով, լավորակ սերմերով, ագրոնոմիական և կուլ-
տուրական ուժերով և այլն) կնպաստեն և անմիջա-

կան ոժանդակություն ցույց կտան վերջիններին, մի բան, վոր բացակայում ե ներկա մեր խորհրդային տնտեսություններում:

Այս կնշանակի մի անգամ ընդմիջտ դուրս բերիլ բաւարակությունը և ամբողջ չքավոր գյուղացիությունը կուլակների շահագործումից, միանգամայն բարելավել չքավոր և միջակ գյուղացիների ապրելու չեղանակները, նրանց տնտեսական դրությունը, փակել բոլոր ճանապարհները կուլակների առաջխաղացման առաջ և վերացնել ցարական կարգերը, ինչպես և դաշնակցական խմբապետիզմի վերադարձի բոլոր հնարավոր միջոցները մեր լերկրում:

Յուրաքանչյուր կոմյերիտականի համար միանգամայն պարզ ե, վոր մենք առաջին յեղանակը, առաջին նաւապարհը չենք կարող յել չպիտի բնօրէնք: Քանի վոր այդ նաւապարհը մեզ յես ե դարձնում դեպի ճիւղ, դեպի միասնական յել ցարական ռեժիմը, դեպի միջակ յել չքավոր մասսաների շահագործումը, դեպի կուլակային յել կալվածատիրական իշխանության վերականգնումը:

Ուրեմն մեզ մնում ե վերջին յել ամենանիւս նաւապարհը, վորով մենք պետք ե առաջ գնանք անշեղորեն:

Այս տեսակետից մոր առաջ կանգնած ե գյուղատնտեսութեան վերակառուցման՝ կոլլեկտիվացման չենթարկելու կարևորագույն և դժվար աշխատանքը:

Այդ հիմնական սկզբունքից յենկելով կուսակցութեան 15-րդ համագումարը վորոշեց՝ ճշմարիտ շրջանում մանր անհատական գյուղացիական տնտեսությունները խոշոր կոլլեկտիվներում միավորելու խնդիրը պետք ե գյուղում կուսակցութեան հիմնական խնդիրը համարիլ:

Սրա հետ միասին տվեց «Գյուղ, հառաջ դեպի կոլեկ-
տիվ օրհեստերը» լուրերը:

Անշուշտ սխալ էլինքը կարծել, վոր կոմսունիստա-
կան կուսակցությունը միայն 15-րդ համագումարում
գլխի ընկավ, վոր անհրաժեշտ է կոլտնտեսություններ
կազմակերպել, վոր անհրաժեշտ է գյուղը վերակա-
ռուցել: Այդ սխալ է անկասկած:

Սխալ է այն պատճառով, վոր դեռևս 15 րդ հա-
մագումարից շատ առաջ և մինչև իսկ նախ քան կոմսու-
նիստական կուսակցության կազմակերպումը մեր ա-
մենաականավոր առաջնորդները՝ Մարքսն ու Ենգելսը
և հետագայում էլ ընկ. Լենինն ասել և գրել են այն
մասին, վոր սոցիալիստական հեղափոխությունից հետո
գյուղի հանապահը կոոպերացումն ու կոլեկտիվա-
ցումն է:

Այդ իսկ սկզբունքից չենելով՝ մեր կուսակցու-
թյունն իր ծրագիրը մշակելիս (1919 թ. կուսակցու-
թյան 8-րդ համագումարում) այդ ծրագրում կոնկրետ
կերպով դրել է խոշոր գյուղացիական կոլտնտեսու-
թյունների կազմակերպման խնդիրը:

Սրանով պետք է բացատրել այն չերևույթը, վոր
Ռուսաստանում Հոկտեմբերյան հեղափոխությունից հե-
տո և Հայաստանում Նոյեմբերյան հեղափոխությունից
հետո արագորեն իրար յետևից ծնունդ առան մի շարք
գյուղատնտեսական կոմսունաներ: Հայաստանում 21—
22 թվականներին նրանց թիվը հասնում էր 200-ի,
սակայն այդ կոմսունաները շատ կարճ ժամանակից
հետո քայքայվեցին, կամ նրանցից շատ քչերը կարո-
ղացան պահպանել իրենց գոյությունը:

Քայքայման պատճառն այն է, վոր այն ժամա-

նակ մենք դեռես նոր հյինք գուրս լեկել քաղաքացիա-
կան և իմպերիալիստական կռիվներից, թե մեր արդյու-
նաբերությունը և թե գյուղատնտեսությունը գտնվում
եյին ծալր աստիճան քայքայված դրության մեջ, ազ-
գաքնակությունը սույի յեր մատնված, գյուղացիներ-
ից և բանվորներից շատերը քաղցած եյին աշխատում:
Պարզ ե, վոր այդ ժամանակ կազմակերպված կոմմունա-
ները չեյին կարող պահպանել իրենց գոյությունը և
պետք ե քայքայվեյին, չունենալով նյութական բազա:
Իսկ 1927 թիվը բոլորովին ուրիշ բան ե: Այժմ
վոչ մի համեմատութուն չի կարելի դնել 19—20 և 21
թվերի հետ: Մեր արդյունաբերությունն անցել ե նա-
խապատերազմյան չափից, գյուղատնտեսությունը
նույնպես և այժմ գյուղացիությունը ինքն և մասսա-
յական կերպով դնում կոլտնտեսությունների կազ-
մակերպման խնդիրը:

Ուրեմն աչպես, կոլտնտեսությունների կազ-
մակերպումը մեր կուսակցության առաջ դրվել ե դեռ-
ես շատ վաղուց, և միայն կուսակցության 15-րդ հա-
մագումարն այդ խնդիրը համարելով ել ավելի հասու-
նացած, կոնկրետ կերպով դրեց կոլլեկտիվ տնտեսու-
թյունների կազմակերպման խնդիրը:

Յեվ իրոք, 15-րդ համագումարից հետո կոլտն-
տեսությունների արագ աճումը ցույց տվեց, վոր կու-
սակցությունը ժամանակին և ճիշտ ե դրել այդ հարցը:

Կուսակցության 16-րդ կոնֆերանսն ընկ. Կալի-
նինի ղեկուցման առթիվ ամփոփելով կոլխոզ շարժման
նվաճումները՝ արձանանագրեց հետեյալը. «Լիովին հա-
վանություն տալով կոլխոզային շարժման նյութա-
կան և ֆինանսական աջակցության ասպարիզում Կենտ-

կոմի կողմից կիրառված միջոցներին, կոնֆերանսն ընդգծում է, վոր կոլխոզային շարժման ամբողջ կենսունակությունը ցուցադրող ամենաեղևկան փաստն այն է, վոր կոլխոզներն աճում են հենց իրենց գյուղացիական մասսաների ինքնագործունեյության յեվ նախաձեռնության հիման վրա, վոր խոշոր տնտեսության առավելություններն արդեն զտնում են իրենց արտահայտությունը կոլլեկտիվում...

Յեւ ապա «Կոլխոզային շարժման կարևորագույն բացը նրա զարգացման ներկա շրջանում այն է, վոր նրա կազմակերպչական ընդգրկումը և նրա տեխնիկական բազայի ուժեղացումն զգալի կերպով յետ և մընում ներքեվից յեկած շարժման ծավալից յեվ պահանջներին»:

Կոլխոզ շարժումն ընդամենը յերկու տարվա ընթացքում մասսայական ծավալ և ստացել:

ԿՈԼԼԵԿՏԻՎ ՏՆՏԵՍԱԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ ՅԵՎ ԳՅՈՒՂԻ ԿՈԼԼԵԿՏԻՆ ՏԱՐՐԵՐԸ

Մեր գյուղատնտեսության համար խոշոր և կոլլեկտիվ տնտեսությունների կազմակերպումն անհրաժեշտ է և անհետաձգելի նախ այն պատճառով, վորպէսզի մենք կարողանանք անվելի արագ թափով զարգացնել գյուղատնտեսությունը, ապա այն պատճառով, վորպէսզի կարողանանք մեր չքավոր գյուղացիներին դուրս բերել իրենց չքավորությունից: Իսկ չքավոր դրությունից դուրս գալու միակ լելքը կայանում է չքավորների համախմբման մեջ կոլլեկտիվ տնտեսություններում միջակի հետ միասին, վորպէսզի հնարավոր լինի նահապետական չութն ու արորը փոխարինել

տրակտորով և գութանով, վորպեսզի հնարավոր լինի
գյուղատնտեսությունը մեքենայացման յենթարկել:

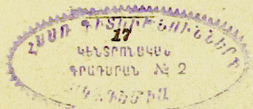
Շատ պարզ է, վոր մի չքավոր և միջակ տնտե-
սություն անհատապես չի կարող գյուղատնտեսական
մեքենա ձեռք բերել, սակայն նրանք կոլլեկտիվ ուժե-
րով կկարողանան թե գութան և թե տրակտոր ձեռք
բերել պետության և բանվոր դասակարգի ոժանդակու-
թյամբ: Ուրեմն չքավոր դրությունից դուրս գալու յեղ-
քը կոլլեկտիվ տնտեսությունների կազմակերպումն է:

Խոշոր և կոլտնտեսությունների կազմակերպու-
մը անհրաժեշտ է միաժամանակ նրա համար, վորպես-
զի չքավոր և միջակ գյուղացիները կարողանան հե-
տըզհետեւ բարելավել իրենց ապրելու յեղանակը, կուլ-
տուրապես առաջադիմել և դուրս գալ լայն ճանապարհ:

Ինչքան մենք շուտ կոլտնտեսություններին անց-
նենք, այնքան շուտ դուրս կբերենք բատրակներին
և չքավորներին կուլակների շահագործումից, այնքան
շուտ կչքանա կուլակների վտառի տակի հողը:

Կուլակներն այս ամենը լավ են ըմբռնում ու հաս-
կանում: Նրանք գիտեն, վոր կոլլեկտիվ տնտեսություն-
ների կազմակերպումը իրենց մահն է նշանակում,
վորի համար նրանք ամենախիստ պայքար են ծավա-
լել կոլտնտեսությունների դեմ:

Կուլակներն սկզբում սուտ լուրեր ելին տարա-
ծում չքավոր և միջակ գյուղացիության մեջ, թե
կոլլեկտիվ տնտեսություններում ամեն ինչ կոլլեկտի-
վացնելու չեն, մինչև անգամ այնտեղ կանայք նույն-
պես ընդհանուրի սեփականություն են դառնալու, վոր
կոմսունիստները խաբում են չքավորներին և միջակ-

ներին, վորպեսզի հետագայում խլեն նրանց հողերը և ալլն և ալլն:

Այս պրովոկացիան սկզբնական շրջանում վորոշ ազդեցութիւն ունեցավ մի շարք տեղերում. միջանի կոլլեկտիվների անհատ գյուղացիները, ընկնելով կուլակների ազդեցութեան տակ, դուրս չեկան կոլլեկտիվ տնտեսութիւնից: Բայց շնորհիվ մեր կուսակցութեան և իշխանութեան ձեռք առած միջոցներին և մեր բջիջներէ բացատրական լայն աշխատանքներին, մեզ հաջողվեց կարճ ժամանակամիջոցում հակահարված տալ կուլակներին և ամրապնդել կոլտնտեսութիւնները:

Կուլակները տեսնելով, վոր պրովոկացիայի միջոցով չկարողացան կանգնեցնել կոլլեկտիվներէ աճումը, և ընդհակառակը՝ կոլլեկտիվներն սկսեցին ավելի ուժեղ թափով կազմակերպվել, այս անգամ նրանք արդեն դիմեցին ավելի խիստ միջոցներէ: Ռուսաստանի մի շարք վայրերում կուլակները կրակ ավեցին մի շարք կոլլեկտիվ տնտեսութիւնների ունեցվածքը և սպանեցին միջանի կոլխոզներէ նախագահներին, ինչպես և սպառնալով կոլլեկտիվներէ մեջ մտնող գյուղացիներին:

Հայաստանում կուլակները նույնպես ակտիվ պայքար են մղում կոլլեկտիվներէ դեմ. սրանից միջանի ամիս առաջ Ղուրդուղուլիի շրջանում կուլակները ձեռքէլ հչին կոլլեկտիվներէց մեկի նախագահին: Մի այլ տեղ կուլակներն սպառնալիքով առաջարկել են կոլլեկտիվի անդամներից յերկուսին դուրս գալ կոլլեկտիվից և այլն: Սակայն այս միջոցն էլ նրանց չոգնեց:

Կուլակները տեսնելով, վոր այս միջոցն էլ ոգուտ չտվեց, այժմ այլ մեթոդներէլ են դիմում: Նրանք աշխատում են մտնել կոլլեկտիվ տնտեսութիւնների մեջ

և ներսից պալթեցնել ու քայքայել կոլտնտեսութ-
յունները: Մի շարք տեղերում այդ նրանց հաջողվում
է մեր կազմակերպությունների թույլ աշխատանքների
պատճառով: Վերոջ տեղերում նրանք կարողանում են
կեղծ կոլտնտեսություններ կազմակերպել և այդ նը-
պատակի համար հող և վարկ ստանալ: Նրանք բոլոր
միջոցները ձեռք են առնում և աշխատում են չքա-
վորական և միջակային կոլլեկտիվները դարձնել կու-
լակային կոլլեկտիվներ: Նրանք վորկաբեկում և գյու-
ղացկության աչքում գցում են կոլլեկտիվների հեղի-
նակությունը և նշանակությունը:

Մեր գյուղական բոլոր կազմակերպությունների,
առավել ևս կոմյերիտական բջիջների պարտականու-
թյունն է՝ անխնա պայքար մղել կուլակների դեմ: Նը-
րանց բոլոր ոյինքադություններին պետք է վճա-
կան հակահարված տալ, համապատասխան մարմինների
միջոցով չպետք է թույլ տալ, վորպեսզի կուլակները
կոլլեկտիվներ կազմակերպեն: Որենադրական կարգով
պատասխանատվության պետք է լինթարկել այն բո-
լոր կուլակներին, վորոնք վնաս են հասցնում կոլտըն-
տեսություններին:

Այս բոլորի հետ մեկտեղ մեր կոլլեկտիվների դըռ-
ները պետք է ամուր փակել նրանց առաջ և վոչ մի
ճեղք չթողնել, վորպեսզի կուլակները չկարողանան
ներս խցկվել:

Այսպիսով մենք տեսնում ենք, վոր կոլխոզ շար-
ժումն արագ թափով առաջ և գնում գյուղում դասա-
կարգային պայքարի սրված միջավայրում:

Ինչքան կոլտնտեսությունների շինարարության
թափն արագանա, այնքան կուլակներն ավելի կատա-

դի պայքար պետք է սկսեն կոլխոզ շարժման դեմ, չը-
քավոր և միջակ գյուղացիների դեմ, քանի վոր կոլ-
լեկտիվ տնտեսությունների կազմակերպումն էլ ավելի
մոտեցնում է կոլլաիններին իրենց գերեզմանի դռանը:

Կասկածից դուրս է, վոր չքավոր և միջակ գյու-
ղացիությունը կոմկուսի ղեկավարութեամբ վոչ մի դժ-
վարութեան առաջ կանգ չի առնելու և կոլլաինների հետ
յեղած պայքարից դուրս կգա լիակատար հաղթանա-
կով՝ առաջնորդելով մեր գյուղը սոցիալիստական ճա-
նապարհով:

ԳՅՈՒՂԻ ԿՈԼԼԵԿՏԻՎԵՑՈՒՄԸ ՍԵՎ ԸՋ ԹԵՔՄԱՆ ԿՈՂՄՆԱԿԻՑՆԵՐԸ

Ասացինք, վոր մեր կուսակցությունն ու իշխա-
նությունն ամենավճռական կերպով դրել են մեր յեր-
կիրն ինդուստրիալիզացիայի լենթարկելու խնդիրը: Այդ
ասպարիզում յեղած նվաճումներն արդեն ցույց են տա-
լիս, վոր այդ քաղաքականությունը միանգամայն ճիշտ
է և պետք է շարունակել անշեղորեն: Պետությունն
այժմ խռշոր գումարներ է ծախսում այդ նպատակ-
ների համար: Մենք ասացինք նաև այն մասին, վոր
պետք է զարգացնել գյուղատնտեսությունը նույնպես,
վոր գյուղատնտեսությունը յետ է մնում արդյունա-
բերությունից, վոր մենք անցյալ տարի հացի վորոշ
պակաս զգացինք և այժմ ել գլում ենք:

Մենք ասացինք նաև այն մասին, վոր գյուղատնտե-
սությունը կարող է դուրս գալ այդ դրությունից խո-
շոր կոլլեկտիվ և խորհրդային տնտեսություններ կազ-
մակերպելով, վորոնց պետք է անպայման ոժանդակի
պետությունը:

Սակայն չպետք է յերբեիցե մոռանալ, վոր մեր

արդյունաբերութեան զարգացման արագ թափը և գյուղատնտեսութեան կոլլեկտիվացումն այնպես «խաղաղ» ճանապարհով եւ առաջ դնում, վրոնց վոր ասում են, «մեր ճամպեն դուռ ա մինչև սոցիալիզմը»:

Մենք քաղաքում և գյուղում ունենք դասակարգային թշնամիներ—նեպմաններ, առևտրականներ, նախկին բուրժուաներ, գյուղի կուլակներ, վաշխառուներ և այլն, վորոնք հեշտութեամբ իրենց դիրքերը չեն զիջում:

Մեր արդյունաբերութեան զարգացումը և գյուղատնտեսութեան զարգացումը սրում ե քաղաքի նեպմանների, առևտրականների և, մի խոսքով, կապիտալիստական ելեմենտների պայքարն ընդդեմ բանվոր դասակարգի մի կողմից և գյուղի կուլակութեան պայքարն ընդդեմ չքավոր-միջակ գյուղացիութեան միւս կողմից: Այնպես, ինչպես բանվոր դասակարգը միանալով չքավոր և միջակ գյուղացիութեան հետ՝ պայքար ե մղում քաղաքի և գյուղի բուրժուաների դեմ, այնպես ել քաղաքի նեպմանը և առևտրականը դաշն ե կապել գյուղի կուլակի հետ միացյալ ուժերով պայքարելու բանվոր դասակարգի և չքավոր ու միջակ գյուղացիութեան դեմ:

Մեր սոցիալիստական շինարարութեան հաղթական վերելքի հանդեպ նահանջող դասակարգային հակառակորդ ուժերի պայքարն այսպես սուր ե դառնում:

Այնպես վոր ինչպես գյուղի կոլլեկտիվացումը, նույնպես և քաղաքի արդյունաբերութեան զարգացումը և առհասարակ մեր ամբողջ աշխատանքներն առաջ են դնում դասակարգային կատաղի պայքարի կրակի տակ և միահամուռ դժվարութիւններով:

Սակայն դեռ սա չի նշանակում, վոր անհասարակ անվերջ, և մինչև սոցիալիզմին հասնելը նույնիսկ, ել ավելի պետք է սրվի դասակարգային պայքարը մեզանում, ինչպես դրանում ուղղում են «մեղադրել» կուսակցությունը աջ ուղղությամբ կողմնակիցները:

Խնդիրը նրանումն է, վոր ներկայումս գյուղական կուլակների (ինչպես և քաղաքի կապիտալիստական ելեմենտների) ամենաակտիվ պայքարը խորհրդային իշխանության դեմ վոչ թե հետևական է նրանց ուժեղացման, այլ, ընդհակառակը, նրանց թուլացման: Կուլակները կոլլեկտիվներ են այլում, չքավորների և բաժնեկիցներին վախեցնում և ծեծում են, կամ մեր լավագույն գյուղական աշխատավորներին տերրորի յենթարկում վոչ թե նրա համար, վոր նրանք ավելի ամրապնդվել են և ուժեղացել, այլ հատկապես նրա համար, վոր այդ կոլլեկտիվ տնտեսութունների կադմակերպումը և անհասարակ մեր ամբողջ շինարարական աշխատանքները գյուղում քայքայում են կուլակային տնտեսութունները, քայքայում են նրա վտաքի տակի հողը: Միթե միանգամայն պարզ չէ, վոր յուրաքանչյուր մի նոր կոլլեկտիվ կադմակերպումն իր մեջ ընդգրկելով այն բաժնեկից և չքավոր գյուղացիներին, վորոնք մինչ այդ այսպես թե այնպես շահագործվում էին կուլակների կողմից (ներանցից փող, հացահատիկ ելին վերցնում մեկին յերկու վերադիրով, վորպես բաժնեկի շահագործվում էին նրանց մոտ), զրկում են կուլակային տնտեսություններին վերջիններիս շահագործումից: Յեվ միթե միանգամայն պարզ չէ, վոր կուլակային տնտեսությունը զրկվելով շահագործումից՝ պետք է աստիճանաբար քայքայվի:

Յեւ վահա հենց դրա համար եւ կուլակները կատաղի պայքար են մղում իրենց դոյութեան պահպանման համար:

Յիւ վերջապէս չե՞ վոր տնտեսապէս աստիճանաբար քայքայվող կուլակը և մեր դասակարգային թշնամիները հետագայում վոչ մի լուրջ ընդդիմադրութուն չեն կարող ցուց տալ մեր առաջխաղաց-
յալն: Այսպէս, ուրեմն, կուլակների ակտիւ պայքարը ծրար դեմ ցուց և տալիս, վոր վոչ թե նրանք են ամ-
պնդվում, այլ, ընդհակառակը, դոյուղի սոցիալիստա-
րութիւն տարրերը:

յացն Աջ թեքման կողմնակիցները չկարողանալով համաքվի առնել և ըմբռնել մեր ապրած ներկա շրջանը և, վախենալով դասակարգային պայքարի սրումից ու միաժամանակ տեսնելով մեր դժվարութիւնները թե գյուղատնտեսութեան ասպարիզում (հացի պահածը, գյուղատնտեսութեան հետամնացութիւնը և ուլն) և թե արդյունաբերութեան մեջ (արդյունաբերական ապ-
րանքների սպառման ժամանակավոր սովը)՝ դալիս են այն յեղբակացութեան, վոր կուսակցութիւնը շեղվել և իսկական մանապարհից, վոր կուսակցու-
թիւնն սխալ քաղաքականութիւն և վարում գյու-
ղում, վոր գյուղատնտեսութեան հետամնացութեան պատճառը կուսակցութեան վարած սխալ գծի հետե-
վանքն և, և վոր մեր գյուղատնտեսութեան անումը դեգրադացիայի (յետ անման) և յննթարկվել յեւ յետ և
զնում:

Այնքան մեր սոցիալիստական տարրերի դար-
գացման հետեւանքով կուլակային տնտեսութիւնները
արդեն իսկ վորոշ մասի ընկնելը, նրանց մասնակի

քայքայումը (կուլակաները մասնակի կերպով կրճատում են ցանքսերի տարածութիւնը, ծախում են իրենց անասունները և այլն) բացատրում են ամբողջ գյուղատնտեսութեան անկումով և կանգառումով:

Այստեղից լեւնելով՝ աջերը դեմ են դուրս գալիս կուսակցութեան գյուղում տարվելիք հիմնական գծին, կոլլեկտիվ տնտեսութիւնների կազմակերպմանն, առաջարկելով թուլացնել կուտնտեսութիւնների շինարարութիւնը և հիմնական ուղադրութիւնը դարձնել վոչ թե կոլլեկտիվ և խորհրդային տնտեսութիւնների կազմակերպման վրա, այլ, ընդհակառակը, անհատական միջակային և կուլակային տնտեսութիւնների վրա:

Այլ թեքման կողմնակիցներից ընկ. Ֆրումկինը հետևյալ ձևով է դնում խնդիրը իր կենտկոմին գրած նամակում. «Ձախճ է արտակարգ և հարվածային կերպով ծավալում տալ կոլլեկտիվ տնտեսութիւններին և խորհրդային տնտեսութիւններին... վոր կոլլեկտիվ տնտեսութիւններն իրենց միջերջները շուկա հանելու տեսակետից. չեն կարող առաջ անցնել գյուղացիական տնտեսութիւններից»:

Ընկեր Ֆրումկինի տակով դուրս է գալիս այն, վոր խորհրդային իշխանութիւնը, դռով կոլլեկտիվ տնտեսութիւններ և կազմակերպում: Յուրաքանչյուր կոմիւնիստական անգամ գիտե, վոր կուտնտեսութիւնների կազմակերպումը տարվում է միանգամայն կամավոր հիմունքներով, և չքավոր ու միջակ գյուղացիութիւնը, ինչպես 16-րդ կոնֆերանսն է արձանագրում, ինքը մասսայական կերպով դիմում է կուտնտեսութիւնների կազմակերպմանը:

Իսկ ինչ վերաբերում է այն բանին, վոր կու-

լեկտիվ և խորհրդային տնտեսութլունները չեն կարող
առաջ անցնել անհատական դուղադադրական տնտեսու-
թլուններից, դա արդեն բաժրասանք է՝ ուղղված կոլ-
լեկտիվ և խորհրդային տնտեսութլունների դեմ, քանի
վոր թվերը միանգամայն հակառակն են աղադուցում:

Այսպես, որինակ՝ կոլլեկտիվ տնտեսութլունների
ցանքսաղաշտերի տարածութլունը 26—27 թ. հավա-
սալ՝ լինելով 870,000 հեկտարի (հեկտարը մոտա-
վորապես մեկ դեսիատինի չե հավասար), 27—28 թ.
այդ թիվը հասնում է մեկ միլիոն 700,000 (1,700,000)
հեկտարի, կոլլեկտիվ և խորհրդային տնտեսութլուն-
ների արտադրածի քանակը 26—27 թ. կազմում եր
292 միլիոն ուղբլու, իսկ 27—28 թ. 401 միլիոն
ուղբլու, այսինքն մեկ տարվա մեջ արտադրանքն
աճել է 37 տոկոսով: 28—29 տարվա վերջին կոլլեկ-
տիվ և խորհրդային տնտեսութլունների արտադրանքը
կազմելու չե ամբողջ գլուղատնտեսութլան արտադրան-
քի մոտ 9 տոկոսը:

Իսկ 1933 թ. նույն այդ խորհրդային և կոլ-
լեկտիվ տնտեսութլունների ցանքսաղաշտերի տարա-
ծութլունը հասնելու չե 26 միլիոն հեկտարի, վորը
կազմում է ընդհանուր ցանքսաղաշտերի 17 ու կես
տոկոսը: Խորհրդային և կոլլեկտիվ տնտեսութլուն-
ների արտադրանքը 33 թ. կազմելու չե ամբողջ գլու-
ղատնտեսութլան արտադրանքի 15 ու կես տոկոսը,
իսկ հացահատիկային աղրանքային (շուկա դուրս
բերելու) արտադրանքի 43 տոկոսը: 32 թ. կոլլեկտիվ
և խորհրդային տնտեսութլունները միասին տալու
յեն 500 միլիոն փթից ավելի աղրանքային հաց:

Վերոհիշալ թվերն աղադուցում են, վոր խոր-

հըրդային և կոլլեկտիվ տնտեսութլուանները տարեց-տարի առաջ են գնում, և աջերի հայտարարութլուանն ալն մասին, թե նրանք վոչ մի առավելութլունն չունեն անհատական տնտեսութլուաններից, վոչ մի հիմք չունի և անտեղի դրպարտութլունն է:

Աջերի մեկ ուրիշ ավելի ականավոր ներկայացուցիչ «Պրավդա»-լում գրում է հետևյալը. «Կոլխոզները մեծ դեր են կատարում. դա անկասկած է. մենք պետք է նրանց ոժանդակենք: Բայց չի կարելի պնդել, վոր դա ալն գլխավոր ճանապարհն է, վորով գյուղացիական մասսաները կրննթանան դեպի սոցիալիզմը: Մենք պետք է քարշ տանք գյուղացիութլունը դեպի սոցիալիզմը՝ կառչելով (ամուր բռնելով) նրա մասնատնտեսական շահերին:

Բանից դուրս է դալիս, վոր մենք գյուղացիութլունը դեպի սոցիալիզմ պետք է առաջնորդենք վոչ թե կոոպերացման և կոլլեկտիվացման միջոցով, ինչպես մեզ այդ սովորեցրել է ընկ. Լենինը, այլ, ընդհակառակը, «քարշ տանք գյուղացիութլունը դեպի սոցիալիզմ, յեղնելով նրանց անհատական մասնատնտեսական շահերից», այսինքն հիմք ընդունել վոչ թե կոլլեկտիվ, այլ անհատական տնտեսութլունը: Պետք է ասել, սակայն, վոր ալսպիսի կարծիքի հետ համաձայն կլինեն մեր բոլոր կուլակները: Հենց կուլակների ցանկութլուանն էլ այդ է: Նրանք պահանջում են իրենց ևս մասնակից դարձնել սոցիալիզմի կառուցմանը, վոր իրենք դեմ չեն սոցիալիզմին և այլն, միայն թե թույլ տրվի իրենց ևս զարգանալու:

Այս տեսակետը ել ավելի զարգացնելով՝ Ֆրումկինը 15-ին հուլիսի 28 թ. իր՝ Կենտկոմին դրած մեկ ուրիշ

նամակում գրում ե. «Ամբողջ կուսակցական կազմակերպութիւնը պետք ե իրեն պարզ հաշիվ տա, վոր ամեն մեկ միլիոն փութ հաց, ինչ խմբից ել վոր նա ստացվելիս լինի (ախիւքն չքավորից, միջակից թե կուլակից՝ միեւնոյն ե—Ո. Հ.) ամբացնում ե պրոլետարիատի դիկտատուրան, ինդուստրիացումը, և չուրաքանչյուր կորցրած միլիոն փութ հաց թուլացնում ե մեզ»։ Կամ թե չե՝ «Մենք չպետք ե խանդարենք նայել կուլակային տնտեսութիւնների արտադրությանը»։

Այսպես, ուրեմն, ընկ. Ֆրոմմկինը, ինչպես և աջ ուղղողիցիայի կողմնակիցները պահանջում են, վոր պետքի մենք չխանդարենք կուլակային տնտեսութիւնների զարգացմանը։ Նրանք չեն համարում և հույս ել չունեն, վոր կոլեկտիվ և խորհրդային տնտեսութիւնները մեզ մոտ արագ թափով զարգանում են, վոր գլուղատնտեսության ասպարիզում նկատված դժվարութիւններից դուրս գալու յեղքը կոլեկտիվ և խորհրդային տնտեսութիւնների կողմակերպումն ե։

Ընդհակառակը, նրանք առաջարկում են չխանդարել կուլակային տնտեսութիւնների զարգացմանը։ Իսկ մենք գիտենք, թե ինչ ե նշանակում չխանդարել կուլակային տնտեսութիւնների զարգացմանը։ Դա նշանակում ե բաց թողնել կուլակների սանձերը, վոր պետքի նրանք անխնա շահագործեն չքավոր և միջակ գլուղացիութիւնը։

Այլերը մոռանում են, վոր մեր դժվարութիւնների պատճառներից մեկն ել կուլակների գլուղութիւնն ե գլուղում, վորոնք ամեն կերպ խանդարում են մեր առաջխաղացմանը։

Ընկ. Ֆրոմմկինի համար միանգամայն միեւնոյն

ե, թե մեզ հաց տվողը վոր շերտն ե՛ չքավոր, միջակ թե կուլակը: Իսկ մեզ համար բոլորովին ել միևնույնը չե: Մեզ վոչ մի դեպքում ձեռնտու չե, և մենք վճռականապես պետք ե հրաժարվենք այն քաղաքականութիւնից, վոր մեր հացը, ինչպես և գյուղատնտեսական այլ մթերքների մատակարարումը, գտնվի կուլակների ձեռքին:

Մենք շատ լավ ենք հիշում այն ժամանակը, յերբ հացի և գյուղատնտեսական մթերքների մատակարարումը գտնվում եր կուլակների ձեռքին: Մենք այդ քաղաքականութիւնը չենք տանելու: Մեր քաղաքականութիւնը լինելու չի անխնայ պայքար կուլակների դեմ բոլոր ասպարեզներում և կուլեկտիվ ու խորհրդային տնտեսութիւնների կազմակերպումը գլուղում:

Այսպիսով աջ թեքման կողմնակիցները պահանջում են՝ դադարեցնել կուլ. յեվ խորհրդային տնտեսութիւնների զարգացումը, չխանգարել կուլակային տնտեսութիւնների զարգացմանը, արտոնութիւններ տալ կուլակային տնտեսութիւններին յեվ հիմնականում դնել անհատական տնտեսութեան զարգացման խնդիրը:

Դնելով կուլեկտիվ և խորհրդային տնտեսութիւնների կազմակերպման խնդիրը վորպես ամենակարեւոր աշխատանքը գլուղում՝ մենք դրանով ել ավելի ամրապնդում ենք բանվոր դասակարգի և գյուղացիութեան դաշինքը: Յեթե մինչև վերջին տարիները գյուղացիութիւնը գնում ե բանվոր դասակարգի յետևից, նրա համար, վոր շնորհիվ բանվոր դասակարգի ոժանդակութեան նա կարողացավ բնաջինջ անել կալվածատիրութիւնը մեր յերկրում և գրավել կալ-

վածատիրական ու կուլակային հողերը և ասլա այնուհետև մեր արդյունաբերութեան և գյուղատնտեսական ապրանքների փոխանակութեան հիման վրա ամրացավ բանվոր դասակարգի դաշինքը գյուղացիութեան հետ, այժմ արդեն, չեք մենք վերականգնելով մեր գյուղատնտեսութեանը և արդյունաբերութեանը՝ մտնում ենք բուրժուական նոր շրջան—վերականգնման շրջան, — և չեք գյուղացիութեանը դեռ շատ վաղուց մոռացել և կարվածատերերի հողերի գրավման և իր տնտեսութեան վերականգնման ասպարիզում բանվոր դասակարգի ցույց տված սթանդարտութեամբ, — այժմ բանվորա-գյուղացիական դաշինքն էլ սվեյլի կարող է ամրանալ և պահպանվել այն դեպքում, չեք բանվոր դասակարգը սիստեմատիկ ոգնութուն ցույց տա գյուղացիութեանը նոր ծնվերով:

Բանվոր դասակարգի կողմից գյուղացիութեանը ցույց տրվելիք նոր ձևերը, արտադրական չեղանակները կալանում են հենց այդ կուլեկտիվ և խորհրդային տնտեսութունների կազմակերպման, գյուղին մեքենաներ ու տրակտորներ տալու և այլ միջոցների մեջ:

Միանգամայն պարզ է, վոր յեթե այժմ թեքման կողմնակիցները փաստորեն դեմ են դուրս գալիս խորհրդային և կուլեկտիվ տնտեսութունների կազմակերպմանը, նրանք միաժամանակ չեն ըմբռնում բանվորա-գյուղացիական դաշինքի ամրապնդման ներկա ձևերն ու չեղանակները և չեն հասկանում, վոր այժմ միմիայն արդյունաբերական և գյուղատնտեսական ապրանքների փոխանակութեամբ բանվոր դասակարգը կարող է իր յետևից տանել գյուղացիութեանը:

Արդյունաբերութեան վերաբերյալ աջ թեքման կողմնակիցները պահանջում են, վորպեսզի մենք վերաքննենք մեր ինդուստրիալիզացիայի քաղաքականութիւնը, թուլացնենք նրա զարգացման տեմպը, զարկ տանք ավելի շատ թեթեւ արդյունաբերութեանը, վորպեսզի վերացնենք նկատելի ժամանակավոր ապրանքալին սովը: Այլ թեքման կողմնակիցները միանշաման մոռացութեան են տալիս այն հանգամանքը, վոր թեթեւ արդյունաբերութեան զարգացումն ևս իր հերթին կախված է մեր ծանր ու խոշոր արդյունաբերութեան զարգացումից: Յեթե մենք չունենանք մեքենաներ պատրաստող արդյունաբերութիւն, ստիպված պետք է լինենք մեր թեթեւ արդյունաբերութեան մեքենաներն արտասահմանից բերել տալ:

Այլ թեքման կողմնակիցները հարայնրոց են բարձրացնում այն մասին, վոր իբր թե խ. իշխանութիւնը շրջադարձութեան ռազմա-ֆեոդալացման շահագործման է յենթարկում, այսինքն ֆեոդալների, կալվածատերերի նման անխնա կերպով շահագործում են գյուղացիութիւնը: Սա այնպիսի մի տեսակետ է, վորին միայն կհամաձայնվելին մեր բոլոր կուլակները և մեր դասակարգային թշնամիները:

Այսպիսով մենք տեսնում ենք, վոր աջ թեքման կողմնակիցները մեր յերկրի ներսում յեղած կապիտալիստական տարրերի առաջ, նահանջելու ճանապարհն են քոնել յեվ նրանց ցանկացածն են ուզում կիրառել կյանքում:

Միտնգամայն պատահական չէր, վոր վերջին խորհուրդների ընտրութիւնների ընթացքում մի քանի տեղերում կուլակներն ստաջարկել էլին պատվավոր նախագահ ընտրել ընկ. Ֆրումկինին:

Հարց ե ծագում՝ վերտեղից են առաջ գալիս այս տրամադրութիւնները մեր կուսակցութեան մեջ:

Այդ տրամադրութիւնները և տեսակետները հանդես են գալիս և իրենց տեղն են գտնում մեր կուսակցութեան վերոյ անդամների մեջ հետևյալ պատճառներով:

Ասացինք, վոր մենք գլուղում բացի կուլիկտիվ և խորհրդային տնտեսութիւններից ունենք նաև անհատական—չքաղաքական, միջակային, ունեւորական և կուլակային տնտեսութիւններ: Իսկ քաղաքում, բացի արդիւնաբերութիւնից և կոտակրացիայից, արհեստավորական և տնայնագործական տնտեսութիւններ, առևտրականներ, նեպմաններ, նախկին չինովնիկներ, կոտոր ընկած վաճառականներ և խորհրդային իշխանութիւնից դեռ են գլխից դժգոհ մարդիկ: Ասացինք նաև, վոր մեր տնտեսութեան զարգացման և մեր բոլոր աշխատանքները մենք տանում ենք գլուղի և քաղաքի կապիտալիստական ելեմենտների հետ պայքար մղելու և նրանց վերջնական մահ բերելու ճանապարհով: Վոր այդ կապիտալիստական տարրերը (կուլակները, նեպմանները) մինչեւ այժմ չտեսնված յեւ կատաղի պայքար են մղում խորհրդային իշխանութեան դեմ և այլն:

Յեւ վորովհետև կոմմունիստական կուսակցութիւնը մեկուսացված (կտրված), առանձնացած չի աչն միջավայրից, վորի մեջ նա ապրում ե, ապա և միանգամայն պարզ ե, վոր այդ ըուրժուական և մանր-բուրժուական միջավայրը պետք ե ազդի նաև կուսակցութեան անկաշուն շերտերի վրա:

Յեթե սրա վրա ավելացնենք նաև այն, վոր

վերջին տարիները այս կամ այն կերպ կուսակցութեան շարքերն են մտել վորոշ քանակով մեզ միանգամայն խորթ և անհարազատ անձնավորութեաններ, վորոնք իրենց տնտեսական դրութեամբ և իրենց տեսակետներով ավելի մոտիկ են կուլակներին, քան թե մեր կուսակցութեանը, վորոնք կուլակների և նեպոմանների տեսակետներն են արտահայտում և պաշտպանում,—հարցը միանգամայն պարզ կլինի:

Այս բոլորի հետևանքը լինում է այն, վոր կուսակցութեան մեջ հանդես են դալիս այնպիսի ընկերներ, վորոնք, ճիշտ է, միանգամից չեն պահանջում զինաթափվել կուլակների և նեպոմանների առաջ, այլ առանձին կուլակային տնտեսութեաններին արտոնութեուն տալու, կոլխոզշինարարութեունը դադարեցնելու և արդշունաբերութեան տեմպը դանդաղեցնելու պահանջն են դնում, սակայն նրանց քաղաքականութեունը տանում է մեզ դեպի կուլակների և նեպոմանների առաջ զինաթափվելը:

Ահա թե վորտեղից է առաջ դալիս աջ թեքումը մեր կուսակցութեան մեջ:

Ինչո՞վ է վրանադավոր վերջին հաշվով աջ թեքումը:

Ընկ. Ստալինն այս հարցին պատասխանելով ասում է. «Յեթե նա (աջ թեքումը) հաղթող հանդիսանա մեր կուսակցութեան. մեք, դա կլինի մեր կուսակցութեան գաղափարական կործանումը, կապիտալիստական ելեմենտների ազատ զարգացումը և կապիտալիզմի ռեստավրացիա (վերականգնումը)—ահա թե ինչ վտանգ է սպառնում մեզ աջ թեքումը, չեթե նա հաղթանակի: Դրա համար ել աջ թեքման դեմ

անխնա պայքար պետք է հաշտորարել և պարզաբանել մասսաներին աջ թեքման ելութլուծը:

Մեր բջիջներն ու կոմյերիտականները պետք է պայքարեն վոչ միայն աջ թեքման դեմ, այլ և բոլոր նրանց դեմ, վորոնք հաշտվում են աջ թեքման հետ և նրանց դեմ պայքար չեն մղում, վորովհետև ով չի պայքարում աջ թեքման դեմ և հաշտվողական քաղաքականութլուծն է տանում նրանց նկատմամբ, նա նույնպես աջակցում է աջ թեքմանը և կողմնակից է կապիտալիզմի վերականգնմանը մեր յերկրում:

Բ. ԿՈԼԼԵԿՏԻՎ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԽՍՀՄ-ՈՒՄ ՅԵՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

ԿՈԼԼԵԿՏԻՎ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ Խ. ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ

Խորհրդային Ռուսաստանը կոլլեկտիվ տնտեսությունների կազմակերպումն ավելի շուտ և սկսել, քան թե Հայաստանը: Այդ իսկ տեսակետից նա ունի աշխատանքի մեծ փորձ, և կոլլեկտիվ շարժումը համեմատական չափով ավելի լավ հիմքերի վրա չե դրված:

Կոլտնտեսությունները Խորհրդային Միության մեջ աստիճանաբար աճում են: Աճում են նաև ցանք սային տարածությունները: Ներքև բերած աղյուսակը ցույց և տալիս այդ աճումը:

Տարիները	Կոլտնտեսությունների քանակը	Ընդդրված տնտեսութիվը	Ցանքադաշտերի քանակը	Ձիերի քանակը	Խոշոր յեղջյուրավոր անասուն
1926 թ.	15,055	216,100	124,600	975,700	135,900
1927 »	15,675	244,200	125,300	887,100	139,000
1928 »	32,506	405,600	176,200	1,770,000	222,900

Ինչպես թվերը ցույց են տալիս, ամենից շատ կոլլեկտիվ տնտեսություններ կազմակերպվել են 1928 թվին,

այսինքն 15-րդ համագումարից հետո, չերբ կուսակցութիւնն ավելի վճռական կերպով դրեց գլուղի կուլեկտիվացման խնդիրը: Մոտակա տարիներում կուտնտեսութիւններն թիֆ ավելի բուռն կերպով աճելու յե, և միջանի տարուց հետո մենք կուլեկտիֆներում կունենանք միջանի միլիոն դոլարացիական տնտեսութիւններ, վորոնք միացյալ ուժերով միանգամայն կվերակառուցեն մեր գյուղն ու գյուղատնտեսութիւնը: Յեւ յայնուհետեւ աստիճանաբար ամբողջ գյուղատնտեսութիւնը կուլեկտիվացման կենթարկվի:

Անցյալ տարի հունիս ամսին Մոսկվայում տեղի ունեցավ կուլեկտիվ տնտեսութիւնների համամիութենական 1-ին համագումարը: Այդ համագումարն այն նշանակութիւնն ունեցավ, վոր նա առաջին անգամ իմի ամփոփեց խորհրդային Միութեան բոլոր կուլեկտիվ տնտեսութիւնների աշխատանքի փորձը և, վոր գլխավորն և, ցույց տվեց այն ձևերն ու միջոցները, վորն միջոցով պետք ե առաջ շարժվեն կուլեկտիվ տնտեսութիւնները:

Համագումարն իրեն վորոշումներն մեջ մինչ այժմ յեղած փորձի հիման վրա մի շարք կոնկրետ վորոշումներ և կալացրել կուտնտեսութիւնների աշխատանքների միջանի ասպարեզների մասին:

Մեր կուլեկտիվի անդամներից ամեն մեկը, առավել ևս կոմյերիտականներն տնայայման պետք ե կարդան և լուրացնեն այդ վորոշումները և պարզաբանեն կուլեկտիվի մյուս անդամներին և գյուղացիութեանը:

ԿՈՂԼԵԿՏԻՎ ՑՆՑԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀԱՅԷՍՏԱՆՈՒՄ

Հայաստանում կոլլեկտիվ տնտեսությունների կազմակերպումը փաստորեն սկսվել է 15-րդ համագումարից հետո, այդ պատճառով էլ մենք կոլտնտեսության շինարարության ասպարիզում չափազանց քիչ փորձ ունենք: Ուստի և պետք է լրիվ կերպով ոգտագործենք մեր հարևան հանրապետությունների և հատկապես Ռուսաստանի փորձը:

Բացի այն բանից, վոր մենք կոլտնտեսությունների կազմակերպումն ավելի ուշ ենք սկսել և անհրաժեշտ փորձ չունենք, Հայաստանում ունենք նաև մի շարք դժվարություններ, վորոնք էլ ավելի դժվարացնում են մեր աշխատանքն այդ ասպարիզում:

Այդ դժվարությունները կայանում են նրանում, վոր Հայաստանը իմպերիալիստական, ազգամիջյան և քաղաքացիական կռիվների պատճառով շատ խիստ կերպով քայքայվեց, գյուղացիության մեծ մասը վերին աստիճանի աղքատացավ, և դյուղատնտեսությունն ընդհանրապես շատ լեռ մնաց:

Չնայած խորհրդային իշխանության վերջին ինն տարվա ձեռք առած լեռանդուն միջոցներին՝ մեր գյուղատնտեսությունն ընդհանրապես դեռևս նոր ենք դուրս բերում անցյալի քայքայված դրությունից:

Բացի այդ, վոր գլխավորն է, խոշոր մեքենաներ և գյուղատնտեսական գործիքներ չափազանց սակավ են մեզ մոտ:

Յեւ վերջապես դժվարություններից վերջինն այն է, վոր մեր գյուղը և գյուղացիությունը կուլտու-

բապեա շատ ավելի քիչ ե դարգացած, քան թե Ռուսաստանի գյուղացիութիւնը:

Այս պայմաններն ավելի դժվարացնում են կոլտնտեսութիւնների կազմակերպումը Հայաստանում: Բաց չափաք ե մոռանալ նաև այն, վոր հենց այսպիսի դրութիւնն ել ավելի անհրաժեշտ ե դարձնում կոլտնտեսութիւնների կազմակերպումը մեզանում. Զե՞ վոր այդ չքավոր դրութիւնից կարելի չե դուրս գալ միայն կոլլեկտիվ ուժերով, կազմակերպելով կոլլեկտիվ տնտեսութիւններ:

Կասկածից դուրս ե, վորանհատ չքավոր գյուղացին վոչ կարող ե տրակտոր ձեռք բերել ե վոչ ել գյուղատնտեսական այլ մեքենաներ: Բաց չի թե չքավորները միանան, ե նրանց հետ միանան նաև միջակները, ե պետութիւնն ել ոգնի նրանց, այն ժամանակ թե տրակտոր կարող են ձեռք բերել ե թե գյուղատնտեսական այլ մեքենաներ: «Գեղ կանգնի—գերան կկտորի», ասում ե առածը: Այն, ինչ չի կարելի անատական միջոցներով ձեռք բերել, դա հնարավոր ե ձեռք բերել միացյալ ուժերով ե կոլլեկտիվ աշխատանքով: Հենց կոմկուսակցութեան ե խորհրդային իշխանութեան նպատակն ել ե, վորպեսզի վողջ բանվոր դասակարգը ե նրա հետ մեկտեղ չքավոր ու միջակ գյուղացիութիւնը միացյալ ուժերով կառուցի սոցիալիզմը մեր լեռկրում:

Այդ եր պատճառը, վոր ընդամենը մեկ տարվա ընթացքում Հայաստանում կազմակերպվեցին 150-ից ավելի կոլտնտեսութիւններ:

Չքավոր ե միջակ գյուղացիութիւնը ճիշտ կերպով հասկանալով կոլտնտեսութիւնների նշանակու-

թյունը և նրանց անհամեմատ մեծ առավելությունը անհատական տնտեսությունից ու նրա զարգացման հեռանկարները՝ այժմ մասսայական կերպով դիմում և կուտնտեսությունների կազմակերպման:

Ներքոհիշյալ թվերը ցույց են տալիս Հայաստանի կուտնտեսությունների տվյալները:

1926-27 թ. Հայաստանում մենք ունեցել ենք ընդամենը 8 կոլեկտիվ: Առ 1-ն ապրիլի 1929 թ. նրանց թիվը հասնում և 175-ի, վորոնց մեջ ընդ գրկված են 4264 տնտեսություն 19,109 անձերով: Այժմ արդեն կուտնտեսությունների թիվը հասնում և 274-ի, իսկ 29-30 թվին 400-ի չե հասնելու:

Կոլխոզներում ընդգրկված տնտեսություններն ամբողջ Հայաստանի գյուղական տնտեսությունների 2 տոկոսից ավելի չեն:

Ըստ սոցիալական դրության հետևյալ պատկերն և ներկայացնում. չքավորներ՝ 2985 տնտեսություն կամ 70⁰/₀. միջակներ՝ 960 տնտեսություն կամ 22,5⁰/₀. բարակներ՝ 311 տնտ. կամ 7,3⁰/₀ և ունեորներ՝ 8 տնտեսություն կամ 0,2⁰/₀:

Ըստ կուսակցության (տվյալները առ 1-ն մարտի 29 թ. և 157 կոլեկտիվի մասին)՝

Կուս. անդամ-թեկնածուներ	958	հոգի,	կամ	27,5 ⁰ / ₀
ԼԿՅԵՄ	»	»	»	18,6 ⁰ / ₀
Անկուսակցական	1876	»	»	53,9 ⁰ / ₀

Կոլեկտիվ տնտեսությունների ցանքերի տարածությունը 170 կոլեկտիվների տվյալների համաձայն կազմում և 9,725 հեկտար, իսկ 29-30 թ. լինելու չե 29,000 հեկտար:

Վերոհիշյալ թվերը ցույց են տալիս, վոր միջակ գյուղացիների տոկոսը կոլեկտիվ տնտեսություններ-

ըռւմ ավելի քիչ ե: Սա, անկասկած, խոշոր թերութիւնն է, և մենք հետագայում պետք է միջոցներ ձեռք առնենք վերացնելու այդ թերութիւնները:

Ամենքիս հայտնի չե, վոր գլուղի ձկնատրոնական դեմքը՝ հանդիսանում է միջակ գլուղացիութիւնը: Ամենքիս հայտնի չե միաժամանակ և այն, վոր մենք ամուր դաշինք ենք կապել միջակ գլուղացիութեան հետ և գլուղում նրանց հետ ձեռք ձեռքի տված առաջ ենք տանում մեր տնտեսութիւնը: Ամենքիս հայտնի չե, վերջապէս, և այն, վոր մենք սոցիալիզմը կառուցում ենք գլուղացիութեան, հետեապէս և գլուղացիութեան հիմնական մաս կազմող միջակ գլուղացիութեան հետ: Ուրեմն այժմ, չորս մենք գլուղում սկսել ենք սոցիալիստական բշիջների հիմք դնել, այդ գործում ևս միջակ գլուղացիութիւնը պետք է մասնակցի և կազմի նրա կենտրոնական դեմքը: Այս ուղղութեամբ պետք է գնա մեր քաղաքականութիւնը:

Սակայն ինչ՞ով բացատրել այն փաստը, վոր միջակ գլուղացիութիւնը քիչ տոկոսով է ընդգրկված կոտնտեսութիւններում: Պատճառը պարզ է. միջակ գլուղացին տատանվում է դեռևս, նա հավատացած չի, վոր կոլեկտիվ տնտեսութիւնները հաջողութիւն կունենան և կամրապնդվեն, նա դեռևս հավատացած չի, վոր կոլեկտիվ տնտեսութիւններն ավելի շահավետ են, քան թե անհատական տնտեսութիւնները:

Այն ժամանակ, չորս միջակ գլուղացիութիւնը յեղած կոլեկտիվներին փորձի հիման վրա կտեսնի և կհավատա, վոր կոլեկտիվն ավելի շահավետ է, քան թե իր անհատական տնտեսութիւնը և կայուն հիմք է ծառայում գլուղատնտեսութեան հետագա զարգացմանը,

այդ դեպքում և միայն այդ ժամանակ նա կմտնի կոլտնտեսութեան մեջ:

Միջակների թույլ ընդգրկման պատճառներէց մեկն ել կայանում ե նրանում, վոր դեռևս մեր կոլլեկտիվները լիովին չեն ըմբռնել միջակների նկատմամբ վարած մեր քաղաքականութիւնը և շատ տեղերում խոչընդոտներ են հանդիսացել միջակների ընդգրկմանը:

Հակամիջակային տրամադրութիւնները հանդես են գալիս նաև կոմյերիտական կոլլեկտիվների շրջանում: Այսպես, որինակ՝ Լենինականի գալառի Հաջինադար գյուղի կոլլեկտիվի կոմյերիտական անդամները պահանջել են բջիջից հեռացնել միութեանից այն միջակ տնտեսութիւն ունեցող կոմյերիտականներին, վորոնք կոլլեկտիվ տնտեսութեան անդամ են, և սպառնացել, վոր յեթե նրանք միութեանից չհեռացվեն, իրենք խմբովին դուրս կգան կոլլեկտիվ տնտեսութիւնից:

Մի շարք այլ տեղերում ել չքավոր կոլխոզներին հայտարարել են, վոր «կոլլեկտիվները պետք ե կազմակերպվեն բացառապէս չքավորներից» և «կոլլեկտիվները հատկապէս չքավորների համար են»: Այս տրամադրութիւնները և հայտարարութիւնները, վորոնք հանդես են գալիս մեր կոլլեկտիվներում և կոմյերիտական շրջանում, ցույց են տալիս, վոր մեր չքավոր գյուղացիութիւնը և կոմյերիտմիութեան վորոշ ժամը դեռևս չի հասկացել, վոր առանց միջակ գյուղացիութեան, գյուղացիութեան այդ հիմնական մասի մենք չենք կարող վերակառուցել մեր գյուղը, վոր առանց միջակ գյուղացիների ունեցվածքը կոլլեկտի-

վայցման լենթարկելու դուռ չքավորական կուլեկտիվ-
ները չեն կարող տնտեսապես ամրապնդվիլ, վոր ա-
ռանց միջակ գյուղացիութիւն մասնակցութիւնը
(վորը կազմում ե գյուղացիութիւն 60-65⁰/₀) մենք
չենք կարող գյուղում սոցիալիզմի բջիջների հիմքը
դնել: Յեւ վերջապես ինչպես կարելի ե գյուղում նոր
հեղափոխութիւն մտցնել առանց մեր դաշնակցի, ա-
ռանց միջակ գյուղացիութիւն 60-65⁰/₀-ի մասնակցու-
թիւնը:

Անհրաժեշտ ե ամենախիստ պայքարը մղել հա-
կաժիջակային տրամադրութիւնների դեմ մեր բջիջ-
ներում ե սրա հետ մեկտեղ լայն բացատրական աշ-
խատանք դնել կուլեկտիվ տնտեսութիւններում ե
գյուղացիութիւն շրջանում միջակ գյուղացիութիւն
նկատմամբ կուսակցութիւն ե իշխանութիւն վարած
քաղաքականութիւն մասին ե միջոցներ ձեռք առնել
գրավելու միջակ գյուղացիութիւնը կուլեկտիվ տնտե-
սութիւնների մեջ:

Այժմ միջակների ներգրավման գործնավելի հեշ-
տանում ե, քանի վոր մենք ունենք արդեն կազմա-
կերպւած կուլեկտիվներ, վորոնց միջոցով ե մեր
բացատրական աշխատանքների ծավալման միջոցով
հնարավոր ե միջակ գյուղացիների ավելի լայն մասսա
ընդգրկել կուլտնտեսութիւններում: Ուրեմն հիմնա-
կան խնդիրներից մեկը միջակ գյուղացիութիւն
ընդգրկումն ե:

Ի՞նչ թափով ե զարգանալու կուլտնտեսու-
թիւնների շինարարութիւնը Հայաստանում մոտակա
տարիներում: Ըստ մեր հնգամյա պլանի, մոտակա
հինգ տարվա ընթացքում Հայաստանի գյուղացիու-

թյան 20⁰/0-ը կուլեկտիվացման և յենթարկվելու: Այդ չափազանց դժվար աշխատանք և և հնարավոր ե իրագործել կյանքում աչն ժամանակ, յերբ մեր գուղի բուրլոր կազմակերպությունները կոգնեն կուսակցությանը և պետությանը ալդ ծրագրի իրագործման մեջ:

Այստեղ անհրաժեշտ և կանգ առնել մի չափազանց կարևոր խնդրի վրա:

Ինչպես մեր հնգամյա ծրագիրն և ցույց տալիս, հինգ տարվա ընթացքում, աչն ել բոլոր միջոցները գործ դնելուց հետո, հազիվ կարողանանք ընդգրկել գյուղացիության 20⁰/0-ը կուլեկտիվներում: Կնշանակի մեր չեղած միջոցներն ու հնարավորությունները մեզ թույլ են տալիս միայն գյուղացիության 20⁰/0-ը կուլեկտիվացման յենթարկել: Իսկ 80⁰/0-ը մնալու չե կուլեկտիվ տնտեսություններից դուրս:

Ուրեմն կնշանակի՝ գյուղում տարվելիք մեր քաղաքականությունը դեռևս միայն կուլեկտիվ տնտեսություններով չի սահմանափակվում: Դնելով կուտնտեսությունների կազմակերպումը վորպես հասունացած և չափազանց կարևոր մի խնդիր, դրանով մենք մոռացության չենք տալիս և չպետք և տանք անհատական տնտեսությունները:

Շատերը կարծում են, վոր յերբ մենք ալժմ ամբողջ թափով դրել ենք գյուղի կուտնտեսությունների կազմակերպման խնդիրը, հապա անհատական տնտեսությունները մեզ ալլևս չեն հետաքրքրելու, մեզ պետք չեն և վերջապես նրանք դառնում են կուտնտեսությունների թշնամիները: Այդպես կարծողները միանգամայն սխալվում են. ալդ տրամադրությունների դեմ պետք և պայքարել, քանի վոր նրանք շեղվում են մեր իսկական գծից:

Այս յերևույթը նկատվել է նաև մեր բջիջներում։
Վերջին շրջանում միջանի գյուղերում, վորտեղ կոլ-
տնտեսություններ կան, սրվում են կոլտնտեսություն-
ներում ընդգրկված և կոլլեկտիվներից դուրս գտնվող
կոմյերիտականների փոխարարներությունները։ Նրանք
սկսում են մի տեսակ խորթ աչքով նայել միմյանց։
Սա չափազանց վտանգավոր յերևույթ է. մեր բջիջ-
ները պետք է խիստ միջոցներ ձեռք առնեն և լայն
բացատրական աշխատանք տանեն այդ վտանգավոր
յերևույթը վերացնելու համար։

Բանը նրանումն է, վոր մենք մոտակա տարի-
ներում հնարավորություն չունենք ամբողջ գյուղա-
ցիությունը կոլլեկտիվացման յնթարկել, և յեթե ու-
նենայինք ել դա դեռևս մեզ չի հաջողվի, քանի վոր
մեկ կամ միջանի տարվա մեջ ամբողջ գյուղացիու-
թյունը այն գիտակցության չի գալու, վորպեսզի բո-
լորն ել միանգամից կոլլեկտիվի անդամներ դառնան։

Մասնավոր սեփականատիրական և անհատական
տնտեսություն վարելը հարցուրավոր և տասնյակ հա-
րցուրավոր տարիներով իրենց արժատներն են գցել
գյուղացիության մեջ և դեռևս մեզ շատ յերկար
և մեծ աշխատանք է պետք, վորպեսզի կարողանանք
վողջ գյուղացիությունը կոլլեկտիվացման յնթարկել։

Քանի վոր հնարավոր չե այժմ բոլոր գյուղա-
ցիներին կոլլեկտիվացնել, հապա ուրեմն մենք պետք
է բոլոր միջոցներով ոժտնդակենք անհատական և չքա-
վոր-միջակ տնտեսություններին, բարձրացնենք նը-
րանց տնտեսությունները, լրիվ չափով կոոպերացման
յնթարկենք նրանց և լայն բացատրական աշխատանք
տանենք նրանց մեջ և նախապատրաստենք նրանց

կողբեկտիվ տնտեսություններն ընդգրկելու համար։ Առանձնապես այս ասպարիզում խոշոր դեր ունեն կատարելու կոլխոզները և մեր կազմակերպությունը։

«Խոշոր հասարակական տնտեսության զարգացումը խորհրդային չերկրում տեղի չե ունենում վոչ թե մանր ու մանրագույն տնտեսությունների կլանման և քայքայման միջոցով (ինչպես այդ տեղի չե ունենում բուրժուական չերկրներում—Ու. Հ.), վոչ թե նրանց դեմ պայքարելու միջոցով, այլ նրանց տնտեսական վերելքի, աճման, ռեխնիկայի, կուլտուրայի ու կազմակերպության բարձր մակարդակին հասցնելու միջոցով։ Խոշոր հասարակական տնտեսությունը չի հակադրվում անհատական, չքավորական և միջակային տնտեսություններին, վորպես նրանց թշնամի մի ուժ, այլ զոդվում ե (միանում ե) նրանց հետ...»։ «Դրա համար ել կուսակցությունը պետք ե ավելի և ավելի մեծ չափով ոժանդակի չքավորական և միջակային անհատական տնտեսությանը...»։ Ահա թե ինչ ե ասում 16-րդ կուսկոնֆերանսն այդ մասին։

Այս հիմնական քաղաքականությունը կոլլեկտիվներում ընդգրկած կոմյերիտականները և առհասարակ կոլլեկտիվի բոլոր անդամները պետք ե լավ ըմբռնեն։ Նրանք վոչ թե թշնամական վերաբերմունք պետք ե ցույց տան հանդեպ հարևան գյուղացիության, վոչ թե լռելատեն քայքայիլ նրանց տնտեսությունը, այլ ոգնել նրանց այն ամենով, ինչ վոր հնարավոր ե և կազմակերպել նրանց կոլլեկտիվացման յենթարկելու համար։

Գ. ԿՈՄՅԵՐԻՏՄԻՈՒԹՅԱՆ ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՆԵԼԻՔ ՆԵՐԸ ԿՈԼԼԵԿՏԻՎ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ

ԿՈՄՅԵՐԻՏԱԿԱՆՆԵՐԸ ԱՌԱՋԻՆ ՉԱՐՔԵՐՈՒՄ

Անցած յերկու գլուխներում մենք աշխատեցինք մեզ համար պարզել այն հարցը, թե ինչ ճանապարհներով և զարգանալու խորհրդային գյուղը: Մեզ համար պարզվեց, վոր խորհրդային գյուղի զարգացման ճանապարհը դեպի սոցիալիզմ— դա կոոպերացումն և կոլլեկտիվացումն է: Պարզեցինք նաև այն, վոր խորհրդային իշխանությունը կոմկուսի ղեկավարութեամբ այս ասպարիզում խոշոր աշխատանքներ են կատարել և հետագայումն ել ավելի չեռանդուն պետք է շարունակեն այդ աշխատանքը:

Միանգամայն պարզ է, վոր վողջ կոմյերիտական կազմակերպությունների առաջ և հատկապես ներկա դեպքում գյուղական կոմյերիտականների առաջ դրված է կուսակցութեանը և իշխանութեանն ոգնելու և ոժանդակելու խնդիրը:

Մակայն ոգնել և ոժանդակել կուսակցութեանը կոլլեկտիվ տնտեսությունների կազմակերպման և շինարարութեան ասպարիզում, վորպես կուսակցութեան առաջին ոգնական և փոխարինող— դեռևս չափազանց քիչ է: Մեզ անհրաժեշտ է, վորպեսզի գյուղական կոմյերիտականներ, վորպես գյուղի չքավոր ու միջակ

յերիտասարդության առաջապահներ՝ լինեն կոլտըն-տեսությունների առաջին շարքերում, վորպես ամե-նաառաջավոր սոցիալիզմ կառուցողներ: Մեզ անհրա-ժեշտ է, վորպեսզի գյուղական կազմակերպություն-ների և ամեն մի բջիջի աշխատանքների առանցքը լինի կոլլեկտիվ տնտեսությունների կազմակերպումն ու շինարարությունը:

Դեռ ավելին. «կոլտնտեսությունների շինարարու-թյանը մասնակցելու խնդիրը պետք է կազմի ամբողջ միության ուշադրության կենտրոնը: Նոր կոլլեկտիվ տնտեսությունների, արտադրական կոոպերացման պարզագույն ձևերի, այն է՝ մեքենառդտագործա-կան, միլիորատիվ ընկերությունների, հողի կոլլեկտիվ մշակությամբ զբաղվող ընկերությունների շինարա-րությունն ու կոլտնտեսության բարձր ձևերի վերա-ծելը պետք է լինի յուրաքանչյուր բջիջի ու կազմա-կերպության կարևորագույն գործը»: Ահա թե ինչ է ասում կոմյերիտմիության 8-րդ համագումարն իր «Աշխատանքը գյուղում» բանաձևի մեջ:

Սա չափազանց բարդ և դժվար աշխատանք է, քանի վոր մենք գյուղում նոր հեղափոխություն ենք մտցնում, վոր մեզանից ավելի յերկար ժամանակ և ավելի վճռական անձնվիրություն է պահանջում: Յեւ միանգամայն պարզ է, վոր բոլոր կոմյերիտականներն այնպես, ինչպես Հոկտեմբերյան հեղափոխության ժամա-նակ քաղաքացիական կռիվների առաջին շարքերումն էյին գտնվում, այնպես էլ այժմ, գյուղում տեղի ու-նեցող նոր հեղափոխության մեջ առաջին շարքերում պետք է գտնվեն: Այս պետք է հասկանա յուրաքան-չյուր կոմյերիտական:

Այն կոմյերիտականը, վոր այս հիմնական հարցը չի հասկանում, կնշանակի նա շատ քիչ բան և հասկանում մեր դյուղում տարվելիք ներկա քաղաքականությունից:

Բայց հասկանալ դեռևս քիչ եւ Հասկանալ, վոր դյուղում տարվելիք մեր հիմնական աշխատանքը դյուղի կոոպերացումն ու կոլլեկտիվացումն եւ, այդ մասին ճառել դյուղացիությանը և հեռու մնալ կոլտնտեսություններից կամ չմտնել կոլտնտեսությունների մեջ (այնպես, ինչպես այդ անում են մի շարք կոմյերիտականներ), դա վոչ մի արժեք չունի, դա կոմյերիտմիության պարտականություն չէ: Այժմ վոչ միայն ճառասելու ժամանակն եւ, այլ նաև զանգ կախելու ժամանակը, իսկ այդ զանգ կախողն առաջին հերթին պետք ե լինի դյուղի կոմյերիտականը:

«Համագումարը պարտավորեցնում ե յուրաքանչյուր ինքնուրույն տնտեսատեր կոմյերիտականի լինել կոլլեկտիվ տնտեսության մեջ: Գյուղում կոլտնտեսություններ կազմակերպելիս կոմյերիտական տնտեսերիը պետք ե առաջինը մտնեն նրանց մեջ» (8-րդ համագումարի վորոշումներից):

Ինչպես տեսնում ե ընթերցողը, համագումարը պարտավորեցնում ե ինքնուրույն տնտեսեր կոմյերիտականներին առաջին հերթին կոլտնտեսության մեջ մտնել: Այս վորոշումը պետք ե տնպայման կիրառել:

Բայց չպետք ե մոռանալ մի բան. վոր չեթե համագումարը միայն ինքնուրույն տնտեսատերերին ե պարտավորեցնում կոլլեկտիվի անդամ դառնալ, դա դեռևս չի նշանակում, վոր մյուս կոմյերիտականները չպետք ե մտնեն կոլտնտեսությունների մեջ կամ այդ

ուղղությամբ վոչինչ չունեն անելու: Ընդհակառակը, նրանց գործն ավելի դժվար է. նրանք բոլոր միջոցները պետք է ձեռք առնեն՝ համոզելու իրենց ծնողներին կոլլեկտիվի անդամ դառնալու համար: Սա ծնողատեր կոմյերիտականների կարևոր աշխատանքն է:

Հետագայում մենք պետք է ընդունենք «վոչ մի կոմյերիտական կոլտնտեսությունից դուրս չպետք է մնա» մարտական լոզունգը:

Սակայն չպետք է թազցնել, վոր ալժամ արդեն կան կոմյերիտականներ, վորոնք խուսափում են կոլլեկտիվներից: Կան այնպիսի կոմյերիտականներ, վորոնք փախչում և դուրս են գալիս կոլլեկտիվներից: Այդպիսի կոմյերիտականներին Վաղարշապատի կոմյերիտականները «սոցիալիզմի դեզերտիր» են անվանում: Այս միտքը չափազանց ճիշտ և տեղին են դործածում Վաղարշապատի կոմյերիտականները: Այդ արտահայտությունը կոմյերիտական մասսաներից դուրս չեկած ամենավճռական և ազդու պատասխանն է կոլլեկտիվից փախչող կոմյերիտականի համար: Յեվ իրոք, այն կոմյերիտականը, վոր սոցիալիզմի կառուցման գործից փախչում է, նա իսկապես սոցիալիզմի դեզերտիր է դառնում:

Սակայն դժբախտությունը կայանում է նրանում, վոր վոչ միայն դեզերտիրներ կան մեր շարքերում, այլև դեզերտիրներ լինելով հանդերձ՝ նրանք գյուղի կուլակների, հետ միացած աշխատում են քաջայել կոլտնտեսությունները:

Այսպես վարվեցին Ղուրդուղուլիի շրջանի Ղուղուզիդան գյուղի միջանի կոմյերիտականներ անցյալ տարի: Նրանք միանալով իրենց գյուղի միջանի կու-

սակցական տրոցկիստներին և միաժամանակ դաշն կապելով կուլակների հետ՝ աշխատում եյին քայքայել գյուղի կուլեկտիվը։ Սակայն մեր Ղուբդուղուլիի շրջանի կուլակցական և կոմյերիտական կազմակերպությունները և նրանց հետ մեկտեղ՝ գյուղի չքավորներն ու միջակները կարողացան արժանի պատասխան տալ նրանց, դուրս վտարելով վերջիններիս կուլակցությունից, կոմյերիտմիությունից և կուլեկտիվ տնտեսությունից։

Պարզ է, վոր նրանք կատարում ելին այն, ինչ վոր կուլակներն ելին ցանկանում։ Սրա համար ել անհրաժեշտ է, վորպեսզի մեր բոլոր ըջիջներն ամենավճռակաւ պայքար մղեն ինչպես կուլակների, նույնպես յեւ դեպի կուլակները զնացող կոմյերիտականների դեմ։

Դեռ ավելին. կուլակներն ազդում են նաև վորոշ կոմյերիտականների վրա։ Նրանք կարող են դեռ դասակարգաչնորեն չհոգիւմած կոմյերիտականներին իրենց ազդեցության տակ գցել և դուրս բերել նրանց ընդդէմ կուլեկտիվ տնտեսությունների։ Այդպիսի կոմյերիտականներից մեկն է Սարգսրաբադի ԼիՅեՄ՝ ըջիջի անդամ Աբրահամ Միչիկյանը։ Նա վոչ միայն կուլեկտիվ տնտեսության կազմակերպման դեմ է դուրս դալիս, այլ և հանդիսանում է կուլակների «իդեոլոգը»։ Նա մինչև իսկ գրի յե առել իր կարծիքները կուլտնտեսությունների վերաբերյալ իր հայտնի՝ «Սոցիալիզմի քննադատություն» վերնագիրը կրող տետրակում։ Այժմ տեսնենք, թե ինչ է ասում մեր նորահայտ «սոցիալիզմի քննադատը»։ «Յերբ յես լսեցի, վոր մեր գյուղում կազմա-

կերպովում ե կոլլեկտիվ տնտեսություն, տխրությունը պատեց ինձ (կոմյերիտականները շատ լավ գիտեն, թե գլուղում ումն ե տխրություն պատճառում կոլլեկտիվ տնտեսությունների կազմակերպումը): Յես ինձ բանտումն եյի զգում ե այդ որը ե ամբողջ գիշերը չքնեցի»: Այն ժամանակ, չերը կոլլեկտիվ տնտեսությունների կազմակերպումն ուրախություն ե պատճառում չքավոր ե միջակ գլուղացիությանը, չերը մեր կոմյերիտական բլիշները չեռանդուն ե ջանասեր աշխատանք են տանում գլուղացիության մեջ կոլլեկտիվ տնտեսություն կազմակերպելու համար, ճիշտ այդ ժամանակ մեր հայտնի «կոմյերիտական քննադատը» կոլլեկտիվ տնտեսության «սարսափից» գիվտհար չեղած՝ ոք ու գիշեր չի կտրողանում քնել:

«Կոլլեկտիվ կյանքը մեզ տանում ե դեպի անասնական կյանքը» — այսպես ե ձևակերպում իր տետրակում «կոմյերիտական» Միչիկյանը: Նա մտածում ե, վոր կոլլեկտիվ տնտեսություններում կանայք ընդհանուրի սեփականություն են կազմելու, վոր այնտեղ ամեն վոք ում հետ վոր ցանկանա, կարող ե կենակցել ե այլն ե այլն: Միչիկյանի տեսակետներն իսկ ե իսկ կուլակային տեսակետներ են. նա արտահայտում ե կուլակների կարծիքը ե նրանց բերանով ե խոսում: Այդպես են պայքարում կոլտնտեսությունների դեմ բոլոր կուլակները:

Հենց այդ պրովոկացիային զոհ դառնալու ե կուլակների ազդեցության տակ ընկնելու հետևանքով ել մի ուրիշ կոմյերիտական, Փոքր Շահրիատ գլուղի ԼԿՅԵՄ բլիշի անդամ՝ Վաղարշալը հայտարարում ե. «Տղերք ջան. լավ չեղավ՝ կինս գեշ ե. կմտնեմ կոլլեկտիվ

տնտեսութեան մեջ և կողտկեմ-լավ-լավ հարսներից», և կուլակների հետ ձեռք-ձեռքի տված՝ նա գյուղում տարածում է այն կարծիքը, վոր կոլլեկտիվ տնտեսութուններում կանայք ընդհանուրի սեփականութուն են կազմում: Ահա թե ինչպիսի տեսակետներ են հայտնում կուլակների ազդեցութեան տակ ընկած կոմյերի-տականները կոլտնտեսութունների մասին: Դասակարգային թշնամին՝ գլուղի կուլակն ամենաաւտոր միջոցների չե դիմում կոլտնտեսութունների դեմ պայքարելու գործում: Անհրաժեշտ է, վոր մեր բոլոր բջիջներն այդ բանը լավ հասկանան և արժանի հակահարված տան կուլակների վտանձութուններին:

Հայաստանի կոմյերիտկադմակերպութեան վարչին սոց. կազմի ստուգումների ժամանակ մենք արդեն այդպիսի կոմյերիտականներից մաքրեցինք մեր շարքերը, բայց պետք է զգուշ լինել, վոր նմանները կրկին անգամ չխցկվեն մեր շարքերը:

Սրա հետ մեկտեղ մենք պետք է մեր աշխատանքները տանենք այնպես, վոր բոլոր կոմյերիտականներն էլ աստիճանաբար կոլլեկտիվացման լենթարկեն իրենց տնտեսութունները և չլինեն այնպիսիներ, վորոնք փախչեն կոլտնտեսութուններից: «Սոցիալիզմի կառուցման վոչ մի դեգերտիր մեր շարքերում» — ահա մեր նշանաբանը, և սա ամենաարժանի պատասխանը կլինի մեր բոլոր թշնամիներին:

ԻՆՁԻՑ ՊԵՏ-Է Ե ՍԿՍԵԼ

Այս հարցը չափազանց կարևոր է: Մենք յերկրորդ գլխում ընդգծեցինք, վոր մոտակա հինգ տարվա ընթացքում Հայաստանի գյուղացիութեան 20 տոկ.

կողլեկտիվացման և յենթարկվելու: Կնշանակի գյուղի կողլեկտիվացումը տարվում է անշեղ ճանապարհներով: Հարց է առաջ գալիս՝ ի՞նչպիսի ձևերից պետք է սկսենք մեր աշխատանքները:

Միանգամայն հասկանալի չե, վոր պետք է սկսենք ամենապարզ ձևվերից և աստիճանաբար առաջ շարժվենք դեպի ավելի բարձր ձևերը, դեպի գյուղատնտեսական կոմմունաները:

Չպետք է մոռանալ մի բան՝ վոր մենք ունենք այնպիսի կոմյերիտականներ և աշխատողներ, վորոնք գյուղում «միանգամից սոցիալիզմ կառուցելու» բարի ցանկությամբ վոգևորվելով՝ դնում են անմիջապես գյուղատնտեսական կոմմունաներ կազմակերպելու խնդիրը:

Ինչ կասկած, վոր նման կոմյերիտականները տարվելով «ձախ» ֆրազներով, միանգամայն սխալվում են: Մենք արդեն վերնում ընդգծեցինք, վոր մեր գյուղացիությունը դեռևս սոփոր չե կողլեկտիվ կշանքին: Վոր տասնյակ և հարյուրավոր տարիներից իվեր նա վարում է անհատական տնտեսություն, և նրա մեջ միս ու արջուն է դարձել անհատական տնտեսության գաղափարը: Այդ դրությունից գյուղացիությունը դուրս բերելու համար մենք համառ աշխատանք պետք է տանենք: Յեվ դրա համար ել յեթե մենք անմիջապես գյուղացիների առաջ դնենք կոմմունաներ կազմակերպելու խնդիրը, նրանք մեզանից կփախչեն, մեր յետևից չեն գա, և մենք վոչինչ չենք կարող անել գյուղի կողլեկտիվացման ասպարիզում:

Ուրեմն անհրաժեշտ է սկսել ամենապարզ ձևերից: Սկզբում անհրաժեշտ է ընդգրկել բոլոր գյուղա-

ցիւններին գլուղատնտեսական-վարկային կոոպերացիա-
ի մեջ։ Այնուհետեւ սկսել կոլլեկտիվացման պարզ ձե-
վերը, կազմակերպել մեքենատագործական ընկերու-
թյուններ, հողագործական ընկերություններ և ապա
կոլտնտեսությունների և կոմսունաների կազմակերպ-
ման հարց դնել։ Յեթե սկզբում մեզ հաջողվեց համոզել
գլուղացիությունը, և գլուղացիությունն ինքն ել հա-
մոզվեց, վոր միասին հող մշակելն ավելի ձեռնտու չեւ
այնուհետեւ կամաց-կամաց ընտելացաւ կոլլեկտիվ աշ-
խատանքին և կոլլեկտիվ կյանքին, հենց ինքը չքա-
վոր ու միջակ դլուղացիությունը կոլլեկտիվ տնտե-
սության ավելի բարդ ձևերին անցնելու հարց կառա-
ջադրի։ Ահա այսպես պետք և սկսել գլուղատնտեսու-
թյան կոլլեկտիվացումը։

Այստեղից բղխում են կոմյերիտմիության աշխա-
տանքները։

Տանել լայն և բացառական աշխատանք չքա-
վոր և միջակ գլուղացիության շրջանում, անհատա-
կան տնտեսություններից կոլլեկտիվ տնտեսության
անցնելու անհրաժեշտության մասին, կոմյերիտական-
ների նախաձեռնությամբ կազմակերպել նոր մեքենա-
տագործական և հողագործական ընկերություններ
գլուղում, ձգտել այն բանին, վոր այդ ընկերություն-
ներն աստիճանաբար վերածվեն կոլտնտեսություննե-
րի, կազմակերպել եքսկուրսիաներ դեպի խորհրդային
և կոլլեկտիվ տնտեսությունները՝ նրանց աշխատանք-
ներին ծանոթանալու համար—կոմյերիտական աշխա-
տանքների հիմնական խնդիրը պետք և լինի։

Ակներև և այն փաստը, վոր գլուղական բջիջնե-
րի մեծ մասը նման խնդիրներում հանդես չեն բերում

անհրաժեշտ ինքնագործունեություն: Նրանք սպասում են այնքան, վոր գովկոմից և շրջկոմից համապատասխան հրահանգ ստանան և ասլա անցնեն այս կամ այն աշխատանքի: Այդ ձևին պետք է վերջ տալ: Կոմյերիտական բջիջներն ըմբռնելով կուսակցության՝ գյուղում տարվելիք ներկա քաղաքականությունը— իրենց ինքնագործունեությունամբ և նախաձեռնությունամբ պետք է սկսեն այս կամ այն աշխատանքը: Մեր բջիջները պետք է հիմք դնեն գյուղում մեղիորատիվ մեքենագործագործական և այլ ընկերությունների կազմակերպմանը: Նրանք պետք է հաշվի առնեն գյուղացիության տրամադրությունները և նախապատրաստեն գյուղացիությունը կոլտնտեսությունների կազմակերպման համար:

Մեր բջիջները չպետք է գյուղացիության պոչից գնան, չպետք է այնքան սպասեն, վոր գյուղացիությունն ինքը կուլեկտիվ անտեսություն կազմակերպի, և կոմյերիտականներ մտնեն այդ կուլեկտիվում: Կոմյերիտականները կուսակցության հետ միասին առաջինը պետք է լինեն ամեն մի աշխատանքի ընթացքում և ղեկավարեն ու տոն տան գյուղացիության պահանջներին: Այլ ձևով կոմյերիտմիությունը չի կարող իր լեռեից տանել բանվորագյուղացիական յերիտասարդությունը:

Հատկապես այս ասպարիզում խոշոր դեր ունեն կատարելու կուլեկտիվներում ընդգրկված կոմյերիտականները: Մրանք չպետք է սահմանափակվեն նրանով, վոր իրենք կուլեկտիվի անդամ են և պետք է աշխատեն միայն կուլեկտիվում: Ընդհակառակը նրանց պատականությունն է՝ ամբողջ գյուղը կուլեկտիվացման յենթարկել:

Կոլխոզնիկ կոմյերիտականները մեծ աշխատանք պետք է տանեն շրջապատի գյուղացիության մեջ: Կոլլեկտիվները տրակտորով, լավ տեսակի սերմերով և բուժիչ նյութերով պետք է օգնեն կոլլեկտիվից դուրս գտնվող չքավոր և միջակ տնտեսություններին: Սա առաջին հերթին կոլխոզնիկ կոմյերիտականի պարտականությունն է: Բարձրացնել շրջապատի գյուղացիության գյուղատնտեսության բերքատվությունը, ամեն կերպ նպաստել դուրս բերելու չքավոր գյուղացիությունը կուլակների ազդեցությունից, դուրս բերելով միաժամանակ նրանց չքավոր դրությունից — մեր կազմակերպած կոլլեկտիվների պարտականությունն է:

Դեռավելին: Կոլտնտեսությունները հաճախ պետք է զեկուցումներով հանդես գան իրենց և հարևան գյուղացիության ժողովներում, թե ինչ են արել և ինչ ետվել իրենց կոլլեկտիվ տնտեսությունների կազմակերպումը: Կոլլեկտիվներում ընդգրկված կոմյերիտականները, ինչպես և մյուս կոմյերիտականները, պետք է կազմակերպեն գյուղի չքավոր տնտեսություններին ոժանդակելու աշխատանքը, ինչով վոր հնարավոր է դա:

Միայն այս ձևով մենք կարող ենք լայնացնել կոլլեկտիվների կազմը: Միայն այս ձևով մենք կարող ենք չքավոր և միջակ գյուղացիներին ընդգրկել կոլլեկտիվ տնտեսություններում: Իսկ ինչքան շատ գյուղացիներ կոլլեկտիվացման յենթարկվեն, և ինչքան մեծ լինեն կոլտնտեսությունները, այնքան շուտ մենք վերակառուցման կենթարկենք մեր գյուղը:

Նպատակ ունենալով լայնացնել կոլտնտեսությունները և նոր կոլտնտեսություններ կազմակերպել՝ մենք չպետք է աչքաթող անենք ամրապնդելու յեղած կոլտնտեսությունները, վորակապես բարձրացնելու և ուժեղ տնտեսություն դարձնելու խնդիրը: Ձե՛ վոր հենց նոր կոլլեկտիվներ ի կազմակերպումը կախված է նրանից, թե ինչ հիմքերի վրա յեն դրված յեղած կոլլեկտիվները: Պարզ է, յեթե չքավոր և միջակ գյուղացին չտեսնի, վոր մեր կոլլեկտիվներն աստիճանաբար առաջ են գնում և ամրապնդվում, նա կոլլեկտիվի մեջ չի մտնի, և, բացի այդ, յեղած կոլլեկտիվներն ել կքալքալվեն: Ուստի և պետք է բոլոր միջոցները ձեռք առնել ամրապնդելու յեղած կոլլեկտիվները:

Վորո՞նք են կոմյերիտականների անելիքներն այս ասպարիզում:

Առաջին խնդիրը—դա կոլտնտեսությունների ապրանքային մասի (շուկա արտադրվելիք ապրանքի) աճման խնդիրն է: Կարողանալ քիչ միջոցներ գործադրելով ավելի շատ բերք ստանալ—սա յուրաքանչյուր կոլլեկտիվի առաջին պարտականությունն է: Սակայն հարց է առաջ գալիս՝ ի՞նչպես քիչ ուժերի և միջոցների գործադրմամբ ավելի շատ բերք ստանալ: Այս հարցի պատասխանը կախված է նրանից, թե մենք ինչպիսի ձևերով կմշակենք մեր կոլտնտեսությունները:

Մի շարք տեղերում կատարված փորձը ցույց է տվել, վոր յերբ հողն աղբով պարարտացնում են և ժամանակին վարում, աճողահուն սերմացուն մաք-

րում, շարքացանով ցանում և ժամանակին ել սլայ-
քարում ֆնասատուների դեմ, հողն անհամեմատ ավե-
լի շատ բերք և տալիս, քան թե առաջ, չիրք այդ տար-
րական և հասարակ միջոցները չեչին գործադրում:

Այսպես, որինակ, Աշտարակի շրջանի Ոչական
գյուղի բառրակ կոմյերիտականներից մեկը այգեգործ
կոմյերիտականների կոնֆերանսում հետևյալ փաստե-
րըն և բերում իր տնտեսութունից. «Հիմա միշտ այ-
գին գարնանը փորելուց առաջ մոխրով պարարտաց-
նում եմ և, ըսցի այդ, յերեք անգամ ել բորդոյան հե-
ղուկով և մեկ անգամ ել ծծմբով սրսկում եմ: Նախ-
անցյալ տարի մեր այգին տվեց 90 փ. խաղող, իսկ
անցյալ տարի՝ 150 փ., վորը ինձ հաջողվեց ստանալ
ընդամենը 15 ռ. բուժիչ նյութեր գործադրելով»:

Մի ուրիշ կոմյերիտական ասում է. «27 թ. մեր
այգին միայն չերկու անգամ սրսկեցի և՛ ստացա 15
խալվար խաղող. իսկ 28 թ. յերեք անգամ բորդոյան
հեղուկով սրսկեցի և մեկ անգամ ծծումբ փչեցի ու
ստացա 18 խալվար խաղող»: (Նալվարը 30 փութ է):

Այսպես, ուրեմն, 15 ռ. ծախսելով՝ տնտեսություն-
նը տվել է յերկու-յերեք խալվար ավելի բերք: Այս-
պիսով մենք տեսնում ենք, վոր շատ տարրական մի-
ջոցներ գործադրելով՝ մենք կարող ենք բերքատվու-
թյունը բարձրացնել: Յեթե անհատական տնտեսու-
թյունը կարող է այդ անել, ապա կոլտնտեսություն-
նը, կոլլեկտիվ ուժերով և գիտական միջոցներով ավե-
լի շատ կբարձրացնի հողի բերքատվությունը:

Կոմյերիտականների անելիքն է յեղած բոլոր հը-
նարավոր միջոցներն ոգտագործել հողի բերքատվու-
թյունը բարձրացնելու համար:

Վոչ մի հատիկ սերմ առանց մաքրելու գետինը չպետք է գցել, վոչ մի փունտ աղբ չպետք է մնա բակերում, փողոցներում յեւ զյուղում, վոչ մի աշխատանք առանց գյուղատնտեսի կամ առաջավոր փորձառու կոլխոզնիկի չպետք է կատարել, ըստ հնարավորութեան պետք է կիրառել գյուղատնտեսական գիտելիքների վերջին խոսքը: Յեթե ժամանակին սերմազօրիչ մեքենան չի հասցնելու ցանվելիք ամբողջ սերմի մաքրումը, կոմյերիտականները պետք է կազմակերպեն սերմացուն ձեռքով մաքրելու աշխատանքը ձմեռվա ամիսներին:

Դանի դեռ մենք չունենք հողը պարարտացնելու գիտական քիմիական պարարտանյութեր, քանի դեռ մենք լրիվ չափով մեքենայացման չենք յենթարկել մեր կոլեկտիվ տնտեսութեանները, նպատակահարմար կերպով պետք է ոգտապորժենք յեղած բոլոր միջոցները:

Կոմյերիտական կոլխոզնիկներին առաջադրվում է ինքնագործոն խմբակներ կազմակերպել աղբի հավաքման, սերմի մաքրման և վարելահողն անպետք խողաններից, խոտերից և քարերից մաքրելու համար:

Յերկրորդ խնդիրը աշխատանքի արտադրողականութեան բարձրացումն է մեր կոլեկտիվներում: Զպետք է մոռանալ, Վոր բերքի բարձրացումը կախված է նաև կոլտնտեսութեան բոլոր անդամների ժրջան աշխատանքներից: Աշխատել ավելի յեռանդուն և դրա հետ մեկտեղ պայքարել թամբալութեան, գլուխ պահելու, սիմուլյանտութեան (զալքութեան) և ծուլութեան դեմ,—սա նույնպես ամեն մի կոմյերիտականի պարտականութեանն է:

Ինչհետև պետք է թագցնենք, կոլլեկտիվ աշխատանքի ժամանակ կլինեն կոմյերիտականներ, ինչպես և կոլխոզի անդամներ, վորոնք կաշխատեն գլուխ պահել, կհրաժարվեն զգվար աշխատանքներ վերցնել, և այս բոլորը կնվազեցնի աշխատանքի արտադրողականությունը:

Կոմյերիտական բջիջները նմանների դեմ, պետք է պաշտար մղեն: Յուրաքանչյուր կոլխոզնիկ պետք է իմանա, վոր ամենաժրաշան աշխատանքի միջոցով է, վոր պիտի կարողանանք ամրապնդել մեր կոլլեկտիվները: Ավելին. կոմյերիտականներն ամենազգվար աշխատանքներն իրենց վրա պետք է վերցնեն, վորպես առաջավոր կոլխոզնիկներ:

Այստեղ վատ չեր լինի, յեթե կոլլեկտիվներն կից բջիջները կազմակերպեյին աշխատանքի արտադրողականության բարձրացման մրցում, վորոշ որ և ժամանակ սահմանելին այս կամ այն աշխատանքի համար և մրցման սիջոցով այդ աշխատանքը ժամանակին վերջացնելու:

Մեր կարծիքով՝ վատ չեր լինի, յեթե կոլլեկտիվները հաճախ հրավիրեյին արտադրական խորհրդակցություններ, վորտեղ քննելին կոլլեկտիվին վերաբերող այս կամ այն հարցը: Այս ձևի կիրառումը շատ խոշոր չափով կբարձացներ աշխատանքի արտադրողականությունը կոլխոզներում, այնպես, ինչպես դատեղի յե ունենում արտադրության մեջ:

Յերեսդ խնդիրը խնայողական ոեծիմի ամենախիստ կիրառումն է կոլլեկտիվում: Զպետք է մոռանալ մի բան, վոր կոլլեկտիվներում ընդգրկված գյուղացիների մեջ անհատական սեփականատիրական

ձգտումներ դեռևս շատ յերկար ժամանակ կապահպանվին: Կոլլեկտիվները մեջ կան և կլինեն այնպիսի մարդիկ, վորոնք կոլլեկտիվն առնելով վորպես «կազմակերպման»՝ կաշխատեն ամեն կերպ մի բան աշխատել, չնթել տունտանելու համար: Նմանների դեմ բջիջները պետք է պայքարեն: Պետք է իմանալ, վոր յուրաքանչյուր մի «չոփն անգամ» պետք է կոլլեկտիվին: Անհրաժեշտ է ամուր պահպանել ամեն մի կոպեկը, պետք է այդ «չոփերը» հավաքել, այդ կոպեկները մանեթ դարձնել, այդ մանեթները տասնյակ և հարյուրավոր մանեթներ՝ կոլտնտեսությունն ամրացնելու համար:

Լավ կլիներ, վոր կոմերիտական կոլլեկտիվները կազմակերպելին աշատեղ և այնտեղ ընկած «մանրմուկներ» ֆաբրիկները, այս կամ այն անկյունում «մուռացված» իրերը հավաքելու գործը:

Վերոհիշյալի հետ մեկտեղ մեր բջիջներն ամենախիստ պայքարը պետք է մղեն անտնտեսավարության, անտեղի ծախսումների և անծրագիր աշխատանքի դեմ: Պետք է պետությունից ստացած վարկերը միանգամայն տեղին, նպատակին յեւ ժամանակին գործադրվեն: Իսկ չե՞ վոր անտեղի և անծրագրված ծախսեր դեռևս շատ են կատարվում վոչ միայն կոլլեկտիվներում, այլև մեր արդյունաբերության մեջ և մեր տնտեսական շինարարության այս կամ այն բնագավառում:

Որինակ՝ Վերին Խաթունարևի Կոլլեկտիվի հողն անցյալ տարի այնքան անպետք եյին վարել, վոր կոլլեկտիվն ստիպված յեղավ կրկին անգամ փող ծախսել և հողը նորից վարել: Ցավալին այն է, վոր նման դեպքեր շատ են պատահում կոլլեկտիվներում, վորոնք

մասամբ նաև մեր կոլլեկտիվներին անփորձության հետևանք են: Այդ թերութիւնները պետք է վերացնել. անհրաժեշտ է խնայողական ոեժիմը խիստ կերպով կիրառել կյանքում յեւ խնայել այն ամենը, ինչ վոր հնարավոր է:

Կոլլեկտիվի յուրաքանչյուր անդամ բարեխիղճ կերպով պետք է կատարի իրեն հանձնարարած աշխատանքները: Լավ կլիներ, վոր կոլլեկտիվներին կից կոմյերիտական բջիջներ կազմակերպելին «Աշխատանքի ստուգող ջոկեր», վորոնք ամեն որ չերեկոյան աշխատանքներից հետո շրջելին տնտեսութեան այս կամ այն մասը—ստուգելու համար, թե ինչպիս են կատարվել այդ ուրիշ աշխատանքները. արդյոք պակասութիւններ չկան, թերի չի թողնված գործը, և միջոցներ առաջագործելին այդ պակասութիւնները վերացնելու համար:

Խնայողութեան կիրառման այս ձևը, աշխատանքների ստուգման այս սխեման մեզ անհրաժեշտ է, վորպէսզի մեր կոլլեկտիվներն ամրապնդվեն և կարողանան աստիճանաբար իրենք իրենց դեկավարել առանց պետութեան ոժանդակութեան:

Չպետք է առհասարակ այնպես մտածեն կոմյերիտականները, թե միշտ կարելի չե պետութիւնից փող ստանալ: Այս սորեսային և վորբանոցային տրամադրութիւններին պետք է վերջ տալ: Միջանիտարուց հետո կոլլեկտիվները պետք է աշխատեն առանց պետութեան ոժանդակութեան:

Ձեռքդ խնդիրը կոլլեկտիվի անդամների ընդհանգործունելութեան խնդիրն է: Մեր ֆարրիկաներում և գավոռներում մասնավորապես վերջին տարի-

ներս լայն լափով տարածված և բանվորների ինքնագործունեյությունը, գյուտարարությունը և այլն: Շնորհիվ նրան, վոր արդյունաբերության տերն ու տնորենը բանվոր դասակարգն և, բացի այդ, վոր նրան տրված են կուլտուրայես առաջադիմելու, զարգանալու լայն հնարավորություններ, նա այժմս հանդես և գալիս նորանոր գործնական առաջարկներով մեր արդյունաբերությունը ել ավելի զարգացնելու և ամրապնդելու գործում:

Շատ հավանական և, վոր մեր կուլեկտիվներում մենք ունենանք այնպիսի գյուղացիներ, վորոնք աշխատանքի ընթացքում կամ անցյալի փորձից յեկնելով՝ մի արք գործնական առաջարկներ կանեն՝ կուլեկտիվ աշխատանքների այս կամ այն մասին վերաբերող, վոր գործն ավելի հեշտացնում և, վորի գործադրումն ավելի շատ արդյունք կտա:

Նման կոլխոզնիկների վրա պետք և հատուկ ուշադրություն դարձնեն մեր կուլեկտիվները: Կուլեկտիվները և նրանց վարչություններն ուշադրությամբ պիտի քննեն կուլեկտիվի այս կամ այն անդամի կողմից յեղած խելոք առաջադրությունները և նրանց նպատակահարմարության դեպքում կիրառել կանքում: Մեր բջիջների պարտականությունն և խրախուսել և քաջալերել այն բոլոր թեկուղ ամենափոքրիկ առաջարկները, վորոնք գալիս են բարձրացնելու կուլեկտիվ տնտեսությունները:

Կուլեկտիվի յուրաքանչյուր անդամ—առավել ևս կոմյերիտականը միանգամայն գիտակցաբար պետք և մոտենա իրեն հանձնարարված աշխատանքին: Նա պետք և փնտռի և գտնի այն միջոցներն ու յեղանակ-

ները, վորոնց կիրառումով գործն ավելի հեշտ և շուտ կկատարվի և ավելի շատ արդյունք կտա:

Այսպիսով մեր առաջ դրվում և կոլեկտիվի անդամների ինքնագործունեության և ընդունակութունների ոգտագործման և զարգացման խնդիրը:

Հիմնգետող խնդիրը կոլտնտեսությունների միջև սոցիալիստական մրցության կազմակերպման խնդիրն է: Ասացինք, վոր կոլեկտիվի անդամները մրցման կարգով պետք և բարձրացնեն կոլտնտեսությունների արտադրողականությունը: Այդպիսի մըրցում պետք և կազմակերպել նաև տարբեր կոլեկտիվների մեջ: Մեր արդյունաբերության մեջ հատկապես վերջերս շատ ուժեղ թափով ծավալվեց սոցիալիստական մրցումը: Այդ մրցման հետևանքով արդյունաբերության մի շարք ճյուղերում արտադրողականությունը զգալի չափով բարձրացավ, ինքնարժեքն իջավ, կրճատվեցին գործից ուշանալու և գործի չգալու յերեւույթները և այլն: Սոցիալիստական մրցումը մեծ վոգևորություն առաջ բերեց ամբողջ բանվոր դասակարգի մեջ և միլիոնավոր բանվորներ ընդգրկվեցին նրանում: Նման մրցում պետք և կազմակերպել նաև դուղում և հատկապես կոլեկտիվ տնտեսություններում: Կոլեկտիվ տնտեսությունների սոցիալիստական մըրցման նպատակը պետք և լինի՝ բարձրացնել կոլեկտիվի բերքատվությունը և արտադրողականությունը, նորանոր չքավոր և միջակ գյուղացիներ ներգրավել կոլեկտիվներում, լայնացնել կոլեկտիվի ցանքսադաշտերը և ավելի մեծ ոժանդակութուն ցույց տալ շրջապատի գյուղացիությանն ու ավելի լայն չքավոր և միջակ գյուղացիներին յերթարկել կոլեկտիվի ազ-

դեցութիւնը: Այս աշխատանքները նախաձեռնողները պետք է լինեն մեր կոմիերիտականները:

Յեւ, վերջապես, վերջին խնդիրը ինքնաքննադատութեան լողունգի լաշն կիրառումն եւ կոլլեկտիւ տնտեսութեաններում: Մենք ասացինք, վոր կոլլեկտիւ մեզանում եւ չունեն աշխատանքի փորձ: Աշխատանքի փորձ չունենալու դեպքում թերութեանների եւ պակասութեանների ավելի շատ դեպքեր կարող են տեղի ունենալ, վորոնց շտապ վերացումը կախված է ինքնաքննադատութեան լողունգի լաշն եւ մասսայական կիրառումից:

Քննադատել նկատված բոլոր թերութեանները առանց վախենալու, խփել բոլոր նրանց, ովքեր թերանում եւ ծուլանում են իրենց աշխատանքներում, ժամանակին չեն կիրառում կոլլեկտիւի վորոշումները, անտեղի ձեւակնութեանների յետեից են ընկնում, ձգձգում են կոլլեկտիւի աշխատանքները — սա յուրաքանչյուր կոմիերիտականի եւ կոլխոզնիկի կարեւորագույն պարտականութեաններից մեկն է:

Այս բոլորի հետ մեկտեղ պետք է դնել մեր կոլլեկտիւիստների արտադրական պլանի խնդիրը: Մինչեւ այժմ մեր կոլլեկտիւիստներից շատերը չունեն իրենց արտադրական-կազմակերպչական պլանը, ուստի եւ կոլլեկտիւի աշխատանքները տարվում են առանց ծրագրի եւ պատահական սխառմով: Ինչ կասկած, վոր այս յերևույթը բացասաբար եւ անդրադառնում կոլլեկտիւի աշխատանքների վրա, վորովհետեւ կոլլեկտիւվը չգիտե, թե ինչ է իր այս տարվան անելիքը, ինչից սկսի եւ ինչով վերջացնի իր աշխատանքները, քանի հոգինոր

անդամներ են ընդունվելու։ Կոլլեկտիվում, ինչպիսի կոլլեկտուրաներ են զարգանալու կոլլեկտիվում և, վերջապես, գյուղատնտեսական վոր ճյուղն է, վոր իր կոլլեկտիվի հիմնական զբաղմունքը պետք է հանդիսանա։

Մասնավորապես վերջին հարցն ավելի քան կարևոր է, վորովհետև մենք ունենք այժմ կոլլեկտիվներ, վորոնք զբաղվում են թե անասնապահությամբ, թե այգեգործությամբ, թե դաշտավարությամբ և այլն։ Նման սխառումը հնարավորութունն չի տալիս մեր կոլլեկտիվներին իրենց հիմնական ուղադրությունը դարձնել գյուղատնտեսական այս կամ այն ճյուղի զարգացման վրա։

Անհրաժեշտ է, վորպեսզի մեր բոլոր կոլլեկտիվներն ունենան թե իրենց տարեկան և թե մոտակա տարիների աշխատանքի ծրագիրը։ Ծիշտ է, այս աշխատանքը չափազանց դժվար է, բայց այդ դժվարության առաջ չպետք է կանգ առնել։ Առհասարակ պետք է ձգտել այն բանին, վոր կոլլեկտիվում վոչ մի աշխատանք չտարվի առանց ծրագրի և առանց սխառումի։

Այդ ծրագրերը նախորոք պետք է քննության առնվեն կոլլեկտիվի ընդհանուր ժողովներում, վորպեսզի հաշվի առնվի կոլլեկտիվի բոլոր անդամների դիտողությունն ու նրանց կարծիքը։

Ահա թե ինչպես պետք է ամրապնդել յեղած կոլտնտեսությունները, և վորն է կոմյերիտմիության դերն այս ասպարիզում։

ԿՈՄՍՈՄՈՒԼ ՄԵԾԻՆԻ ՊԵՅՄՈՒՆ

Վերևում արդեն տեսել ենք, վոր գյուղատնտեսությունը մեքենայացման յենթարկել հնարավոր է խորհրդային և կոլտնտեսություններ կազմակերպելու

միջոցով: Ասացինք նաև այն մասին, վոր գյուղատըն-
տեսական մեքենաներ Հայաստանում շատ քիչ կան:
Այդ իսկ տեսակետից մեր լերկրում չեղած մեքենանե-
րի նպատակահարմար ոգտագործումը և նրանց պահ-
պանելը չափազանց կարևոր նշանակութուն ունի:
Ոնգիբը միայն նրանում չե, վոր շատ մեքենաներ ու-
նենանք, այլ միաժամանակ նրանում, վոր չեղած մե-
քենաները կարողանանք ռացիոնալ (նպատակահար-
մար, ոգտակար) կերպով ոգտագործել: Սակայն պետք
ե շեշտել, վոր Հայաստանում չեղած մեքենաներն ի-
րենց ոգտագործման տեսակետից միանգամայն անմը-
խիթար դրության մեջ են գտնվում:

Վերցնենք, որինակի համար, տրակտորների ոգ-
տագործումը մեզանում: Հայաստանում մենք ունենք
ընդամենը 214 տրակտոր, վորոնց մեծ մասը միանգա-
մայն անպիտքացիլ են, իսկ մյուս մասն էլ այնպես և
աշխատում, վոր շարաթը մեկ-անգամ ռեմոնտի չե գնում:
Դրա համար էլ տրակտորի ոգտագործումը մեզանում
ավելի թանգ ե նստում:

Այն ժամանակ, երբ Գերմանիայում մի տրակտո-
րը տարեկան վարում և 230 հեկտար հող, հեկտարը
6 ռ. 13 կ., չերբ Ռուսաստանի Սամարայի նահանգում
մի տրակտորը վարում և 150 հեկտար հող, հեկտարը
15 ռ., մեզ մոտ Հայաստանում կոլլեկտիվ տնտեսու-
թյունների տրակտորը վարում և ընդամենը 80 հեկ-
տար, հեկտարը 19 ռ., իսկ վարկային ընկերություն-
ների տրակտորները՝ 45 հեկտար, հեկտարը 25 ռ.:

Այս յերևույթը մեզանում մասամբ բացատրվում
ե նրանով, վոր մեր հողամասերը ցրված են և բաժան-
բաժան (և չեթե կոլխոզների տրակտորներն ավելի շատ

են վարել և ավելի եժան, դա բացատրվում է նրանով, վոր աշնտեղ հողը կոլլեկտիվացման և յենթարկված). լայց մեծ մասամբ նրանով, վոր մենք չգիտենք տրակտորների ռացիոնալ ոգտագործումը: Տարվա մեծ մասը նրանք անգործ են մնում, ավելի շատ ենք ծախսում տրակտորները ռեմոնտի յենթարկելու վրա և ալս բոլորը բարձրացնում և մեկ հեկտարի վարելադինը մինչև 25 ու:

Ավելի անմխիթար դրության մեջ են գտնվում մնացած գյուղատնտեսական մեքենաները:

Անհրաժեշտ և տրակտորների և մեքենաների ոգտագործման նման յեղանակին վերջ տալ: Մեր կոլլեկտիվները պետք և աշխատեն ձեռք բերել վորակյալ տրակտորիստներ: Տրակտորիստը վոչ միայն պետք և իմանա տրակտոր բանեցնել, ալև կարողանա հասկանալ նրանից և կարողանա փոքրիկ ռեմոնտներ կատարել: Իսկ դրա համար նա պետք և լինի վորակյալ:

Կոլլեկտիվները պետք և ձեռք քաշեն նրանից, յերը կոլլեկտիվի ալս կամ աշն անգամը յերկու շաբթով կամ մի ամսով տրակտորի վրա աշխատելուց հետո արդեն ստանձնում և տրակտորի ղեկավարման գործը: Պետք և ձեռք քաշել միաժամանակ նրանից, յերը կոլլեկտիվի ալս կամ աշն անգամը, յերբեմն քեֆի համար, յերբեմն սովորել ցանկանալու համար, փչացնում և տրակտորը:

Տրակտորը և առհասարակ ամեն մի մեքենա պետք և պահել ալնպես, ինչպես կարմիր-բանակայինը պահում և իր զենքը: Չե՞ վոր տրակտորն ու մեքենան ևլ մեր կոլլեկտիվների զենքերն են, վորոնց միջոցով չքավոր և միջակ գյուղացիությունը պալքարում

և կուլակների դեմ: Կոմյերիտականները պետք և ձգտեն
այն բանին, վոր բոլոր մեքենաները պահվեն աչքի լու-
սի պես:

Մեր բլիշները պետք և բոլոր միջոցները ձեռք
առնեն, վոր մեքենաների փչացած մասերը ժամանա-
կին վերանորոգվեն և կազմ-պատրաստ լինեն աշխա-
տանքի համար: Պետք և նախորոք աշխատանքի պլան
կազմել տրակտորի աշխատանքների համար, թե նա
այս-ինչ ամսին կամ այս-ինչ շաբաթվա ընթացքում
վոր հողամասում և աշխատելու և յերբ և վերջացնե-
լու իր աշխատանքը:

Պետք և կազմակերպել նաև տրակտորներն ալ
գծով ոգտագործելու խնդիրը դաշտային աշխատանք
ները վերջացնելուց հետո: Մի շարք տեղերում տրակ-
տորն ոգտագործում են վորպես փոխադրական միջոց,
այլ տեղերում՝ վորպես շարժիչ մեքենա և այլն:

Այսպիսով մեքենան ամբողջ տարին աշխատում և
Յեվ, վերջապես, մեր բլիշները պետք և ձգտեն նը-
րան, վոր մոտակա տարիներում գյուղում յեղած բո-
լոր արդրները փոխարինվեն գութանով (այս մասին կա
համապատասխան վորոշում): Պետք և կազմակերպել
«արդրները գութանով փոխարինող» ընկերություն-
ներ: Պետք և խրախուսել այն բոլոր չքավոր և միջակ
գյուղացիներին, վորոնք անհատապես կամ կոլլեկտիվ
ուժերով գյուղը մեքենա յեն ներմուծում, լինի դա
տրակտոր, շարքացան, քաղհանիչ, թե ալ կարգի փո-
քըր մեքենաներ:

Այսպիսով գյուղական մեր կազմակերպություն-
ների առաջ դրվում և մի կողմից գյուղը մեքենայաց-
ման յենթարկելու խնդիրը, իսկ մյուս կողմից՝ յեղած

մեքենաների ռացիոնալ ոգտագործման և նրա պաշտպանության խնդիրը:

«Կոմսոմոլը մաշինի պաշտպանն է» — ահա մեր լողունքներից մեկը: Առանց մեքենաների չի զարգանալու մեր գյուղը, իսկ առանց կոլլեկտիվ տնտեսության հնարավոր չի ձեռք բերել խոշոր մեքենաներ: Ուրեմն կադմակերպենք կոլլեկտիվ տնտեսություններ գյուղատնտեսության մեքենայացման ուղիով:

ԿՈԼԽՈՋՆԻԷ ՊԵՏՔ Ե ՎԵՐԱՅՆԻ ԱԳՐՈՆՈՄԻԸԿԱՆ ԱՆԳՐԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

Կադմակերպած կոլլեկտիվների արդյունավետ աշխատանքը կախված է միաժամանակ նրանից, թե ինչպես են դրված ագրո-սպասարկման և ագրո-կուլտուրական աշխատանքները նրանցում:

Հայաստանի այն կադմակերպությունները, վորոնք զբաղված են ագրոնոմիական ուժեր պատրաստելու գործով (Համալսարան, գյուղտեխնիկումներ և այլն) կադմակերպվելիք կոլլեկտիվ տնտեսությունների ներկա արագ տեմպի շրջանում չեն կարող բավարարել մեր կոլտնտեսությունները յերիտասարդ գյուղատնտեսական ուժերով: Իսկ չեղած մասնագիտական ուժերն ել չեն բավարարում մեր գյուղատնտեսական պահանջներին քանակական տեսակետից: Մենք դեռ չերկար ժամանակ ագրոնոմիական ուժերի պոկաս կզգանք մեզանում: Այդ իսկ տեսակետից անհրաժեշտ է կենտրոնացնել ագրոկուլտուր աշխատանքը կոլլեկտիվներում, կոլլեկտիվ տնտեսությունների անդամներին մինիմում գյուղատնտեսական գիտելիքներ տալու նպատակով:

Հատկապես այս ասպարիզում խոշոր դեր ունեն հատարելու մեր կոլխոզները և ԼԿՅՆՄ բջիջները:

Յեթե առայժմ հնարավոր չե յուրաքանչյուր կամ միքանի գյուղի համար մի գյուղատնտես ունենալ, հապա մեր բջիջները պետք ե կազմակերպեն մասսայական ագրո-կուլտուր աշխատանք գյուղացիության մեջ, շրջանում յեղած գյուղատնտեսների ղեկավարությամբ: Այս աշխատանքը պետք ե կենտրոնացնել կոլ-լեկտիվ տնտեսություններում առաջին հերթին:

Մեր կոլլեկտիվ տնտեսություններն այնպիսի տնտեսություններ պետք ե լինեն, վոր աչքի ընկնեն և որինակելի լինեն շրջապատի գյուղացիության մեջ վոչ միայն իրենց կազմակերպվածությամբ, արտադրողականության բարձրացմամբ, աշխատանքի կարգապահությամբ և բերքատվության բարձրացմամբ, ալ և ագրո-կուլտուր պատրաստականությամբ և կուլտուրական աշխատանքներով: Նրանք պետք ե այն կենտրոնները լինեն գյուղում, վորտեղից շրջապատի գյուղացիությունը պետք ե ստանա անհրաժեշտ ցուցմունքներ և խորհուրդներ գյուղատնտեսական գիտելիքների վերաբերյալ:

ԼԿՅՆՄ բջիջները պետք ե կազմակերպեն «Պայքար ագրոնոմիական անգրագիտության դեմ» ընկերություններ և խմբակներ գյուղերում և կոլլեկտիվ տնտեսություններում: Այդ ընկերություններն առաջին հերթին պետք ե ընդգրկեն կոլխոզների բոլոր անդամներին և ապա գյուղացիությունը, վորից հետո գյուղատնտեսի ղեկավարությամբ ունինան սխտեմատիկ պարապմունքներ: Այս աշխատանքը Հափաղանց կարեւոր ե. կարևոր ե այն տեսակետից, վոր մենք այժ

դասընթացքներում հնարավորութիւն կտանք յուրա-
քանչյուր կոլխոզնիկի և ամեն մի գյուղացու ձեռք
բերել մինիմում գյուղատնտեսական գիտելիքներ: Կա-
րևոր աշխատանք է այն տեսակետից, վոր ագրո-կուլ-
տուր աշխատանքը կապւում է միաժամանակ մեր հա-
կալընական աշխատանքների հետ: Ահա թե ինչու
համար կոմսոմոլն այս աշխատանքն իր վրա պետք է
վերցնի:

Սրա հետ մեկտեղ կոմյերիտական բջիջները պետք
է լայն չափով տարածեն թե կոլլեկտիվում և թե
գյուղացիութեան մեջ հրապարակի վրա չիղած գյուղա-
տնտեսական գրականութիւնը, կազմակերպեն բարձ-
րաձայն ընթերցանութիւններ խրճիթ-ընթերցարա-
նում և կոլլեկտիվում, այսպիսով տարածելով ագրո-
կուլտուրական աշխատանքը լայն գյուղացիական մաս-
սաներում:

ԿՈՒՆՏՐԱԻ-ԿԵՆՏՐԱԼՆԵՐ ԸԹԽՆՆԵՐ ԿՈՒՏՆՍՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ ՅԵՎ ԼԿՅԵՄ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Մեր վերէ հիշված ամբողջ աշխատանքների հա-
ջողութիւնների ընթացքն ապահովւում է այն դեպ-
քում, յերբ կանոնավոր հիմքերի վրա կդրվեն կուլ-
տուր-դաստիարակչական աշխատանքները կոլտնտեսու-
թիւններում: Կուլտուր-դաստիարակչական աշխա-
տանքներից է կախված կոլխոզնիկների կենցաղային
կյանքի կազմակերպումը, նրանց առաջադիմութիւնը
և, վերջապէս, ագրոնոմիական աշխատանքների ծա-
վսւումը:

Մենք գիտենք, վոր կուլտուր-դաստիարակչական
աշխատանքը կոլխոզներում դեռևս չափազանց թույլ

ե զրված: Որինակի համար վերցնենք անգրագիտության վերացման խնդիրը: Խորհրդալին Միության բոլոր կոլտնտեսություններում անգրագետների թիվը 400 հազարի չի հասնում: Մեզ մոտ Հայաստանում անգրագետները նույնպես մեծ տոկոս են կազմում կոլտնտեսություններում: Կասկածից դուրս է, վոր անգրագետների այս հսկա բանակը զվարացնում է կոլխոզներում տարվելիք քաղաքակտյան դաստիարակչական աշխատանքները: Այդ իսկ տեսակետից մեր ըըջիջների առաջ զրվում է կոլխոզնիկների անգրագիտության վերացման խնդիրը, վորպես հափազանց կարևոր և անհետաձգելի խնդիր: «Վոչ մի անգրագետ կոլտնտեսություններում» — սա պետք է դարձնել մեր ըջիջների աշխատանքի ծրագրի հիմնական հարցերից մեկը:

Վերոհիշյալի հետ մեկտեղ պետք է կազմակերպել նաև կոլխոզնիկների քաղաքական անգրագիտության վերացման գործը — ավելի քան կարևոր մի խնդիր: Կոլեկտիվ տնտեսություններում ընդգրկված գյուղացիների գերազանց մասը քաղաքականապես միանգամայն անգրագետ է, հետևապես և ղուրկ քաղգրագիտական տարրական գիտելիքներից:

Այն կոլխոզնիկը, վոր քաղաքականապես և տեխնիկապես անգրագետ է, չի կարող ըմբռնել և հասկանալ գյուղում տարվելիք մեր ընթացիկ քաղաքականութունը, կոլխոզ շարժման հեռանկարները և առհասարակ այն քաղաքական և տնտեսական խնդիրները, վորոնք զրվում են մեր ամենորչա աշխատանքների որակարգում քաղաքում և գյուղում:

Դեռ ավելին. տեխնիկապես և քաղաքականապես

անգրագետ կոլխոզնիկը չի կարող կոլխոզնիկ-ագիտա-
տոր և կազմակերպիչ լինել: Նա հաջողությամբ չի
կարող պայքարել գյուղի կուլակների և առհասարակ
մեր դասակարգային բոլոր թշնամիների դեմ: Կոլխոզ-
ներում ընդգրկված միջակ կամ չքավոր գյուղացին
վոչ միայն պետք է լինի սոսկ կոլլեկտիվ տնտեսու-
թյան տնդամ, այլ և գիտակից, կուլտուրապես առա-
ջադեմ և քաղաքականապես պատրաստված:

Մեր կոլխոզները պետք է տարբերվեն անհատա-
կան գյուղացիական տնտեսություններից՝ վոչ միայն
նրանով, վոր համայնական հողամշակման և կոլլեկ-
տիվ աշխատանքի յեն անցել, այլ և նրանով, վոր կուլ-
տուրապես և քաղաքականապես միքանի անգամ ա-
վելի քարծր կանգնած են անհատական տնտեսություն-
ներից:

Յուրաքանչյուր կոլխոզնիկ պետք է իմանա, վոր
նա կոլլեկտիվ տնտեսության տնդամ լինելով հանդերձ՝
միևնույն ժամանակ գյուղում սոցիալիզմ կառուցող
ագիտատորն է և կազմակերպիչը: Նա պետք է կա-
րողանա մեծ կազմակերպչական և պրոպագանդիստա-
կան աշխատանք տանել իրենց և հարևան գյուղերում,
նա պետք է կարողանա նոր չքավոր և միջակ գյուղա-
ցիներ ներգրավել կոլտնտեսությունների մեջ, նա
պետք է կարողանա նոր կոլտնտեսությունների հիմք
դնել: Թե ինչ է պահանջվում ամեն մի կոլխոզ-
նիկից:

Կրկնում ենք, այս բոլոր աշխատանքների հա-
մար կոլխոզնիկը պետք է լինի գրագետ և քաղաքա-
կանապես պատրաստված:

ԼԿՅԵՄ բջիջների դերը կայանում է նրանում,

վոր նրանք կարողանան իրենց ինքնագործունեյությամբ կազմակերպել կոլլեկտիվի անդամների տեխնիկական և քաղաքական անգրագիտության վերացման գործը: Այս աշխատանքներին ավելի լայն ծավալ պետք է տալ ձմեռվա ամիսներին, չեբք կոլլեկտիվի անդամներն աղատ են դաշտային աշխատանքներից և քիչ են զբաղված: Բջիջները պետք է կազմակերպել անգրագիտության և քաղաքական անգրագիտության վերացման խմբակներ ամեն մի կոլլեկտիվում: Նրանք պետք է ոգտագործեն հանգստի և տոն որերը՝ կազմակերպելու վորէն կուլտուրական աշխատանք և քաղաքական զրույց կոլխոզնիկների համար:

Ցեխնիկական և քաղաքական վոյ մի աւգրագւմ կոլեցեստություններում,—այս նշանաբանի տակ պետք է աշխատեն մեր բջիջները կուլտուր-դաստիարակչական ֆրոնտում:

Հետեյալ ավելի կարևոր խնդիրը, վորը կապվում է կուլտուր-դաստիարակչական աշխատանքների հետ, — կինոյի, ռադիոյի և առհասարակ կուլտուրական կենցաղի կազմակերպման խնդիրներն են:

Պայքարելով հարեցողության, ծխելու, անկուլտուրական կենցաղի և սնոտիապաշտության դեմ, մենք պետք է կազմակերպենք կինոյի, ռադիոյի, թատրոնի, շախմատի տարածման և մասսայականացման գործը կոլտնտեսություններում:

Ավելի քան կարևոր հիմքերի վրա պետք է դնել հակալրոնական աշխատանքը կոլխոզներում: Պետք է կազմակերպել անաստվածների խմբակներ կոլլեկտիվներում՝ ունենալով՝ «կոլլեկտիվիստը անաստված է» նշանաբանը:

Մեր բջիջները հրապարակելով «կորչի հարբեցողությունը յեւ վանկուտութեան կյանքը» լողունգը, դրա փոխարեն պետք ե առաջագրեն՝ ամեն մի կոլլեկտիվ պետք ե ունենա իր ռադիո-ապարատը, շախմատային խմբակը, ընթերցարանը, լենինյան անկյունը և ալլն։ Անհրաժեշտ ե նաև հաշվի առնել կոլլեկտիվներէ կոլտուր-գեղարվեստական ընդունակությունները (չերգ, նվագ, պար) և սխտեմատիկարար կազմակերպել չերեկուլթներ, ներկայացումներ, զվարճության պերեկոներ, մի խոսքով՝ կոլլեկտիվի անդամների խելացի հանդիստը։

Յեւ վերջապէս, մեր կոլլեկտիվներէ առաջ այժմս դրվում ե կուլտուրական կոլլեկտիվ կենցաղի կազմակերպման խնդիրը. կազմակերպել կոլտնտեսութեան համար ընդհանուր բնակարաններ, ճաշարաններ, մսուր-մանկապարտեղներ, կանոնավոր գրադարան-ընթերցարան և ժողովատեղ—սրանք ել ավելի կնպաստեն կոլլեկտիվ տնտեսութեաններէ ավելի բարձր ձեւերին անցնելու՝ կոմունաների կազմակերպմանը։

Մեր բջիջները հաշվի առնելով կոլլեկտիվներէ նյութական հնարավորութեանները՝ աստիճանաբար պետք ե նախաձեռնեն վերջինների կազմակերպմանը, ել ավելի առաջ մղելով կոլլեկտիվ կյանքի և կենցաղի կազմակերպման խնդիրը։

Մեր առաջ դրված ե կոլլեկտիվներում ընդգրկված միջակ և չքավոր գյուղացիութեանը կոլլեկտիվ վաճակ վերամշակելու և դատարարակելու խնդիրը։ Այս աշխատանքն ավելի դժվար ե, քան թե կոլտնտեսութեաններէ կազմակերպումը։ Ուստի և ավելի համառաշխատանք ե պահանջում մեզանից և տոկունութեանը։

վորպեսզի մենք կարողանանք դուրս բերել գլուղացի-
ութիւնը դարավոր տգիտութիւնից և անկուտուրա-
կանութիւնից՝ ուղղելով նրա առաջխաղացումը. դեպի
կուլտուրական կյանքը, դեպի սոցիալիստական շինա-
րարութիւնը:

ԿՈԼԼԵԿՏԻՎՆԵՐԻՆ ԿԻՑ ԼԿՅԵՄ ԲՅԻՋՆԵՐԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Կոլլեկտիվներին կից կազմակերպված ԼԿՅԵՄ բջիջ-
ների աշխատանքը պետք է լինի այն բոլոր խնդիր-
ները, ինչ վոր մինչև այժմ շեշտեցինք: Նրանց աշխա-
տանքի ծրագրից հիմնականում պետք է բղխի և ընդ-
գրկի այն բոլոր խնդիրները, ինչ վոր ներկայումս
դրված են կոլլեկտիվ տնտեսութիւնների առաջ:

Այնուհետև մեր բջիջների առաջ դրվում է նաև
միութիւնից դուրս գտնվող յերիտասարդ լավագույն
աշխատասեր կոլխոզնիկներին միութեան մեջ ընդգր-
կելու խնդիրը: Դրված է նաև լավագույն առաջավոր
կոլխոզնիկներին կուսակցութեան շարքերն ընդգրկե-
լու խնդիրը:

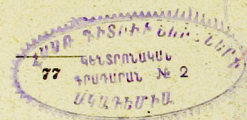
Կուսակցութեան և միութեան բջիջների կամ նը-
րանց ֆրակցիաների աշխատանքները պետք է կա-
ռուցել այնպես, վորպեսզի հնարավոր լինի անկուտ
կոլխոզնիկներին համախմբել կուսակցութեան և մի-
ութեան բջիջների շուրջը: Մեր բջիջները պետք է հե-
տևեն, վոր յուրաքանչյուր կոմյերիտական աշխատան-
քի պրոցեսում և նրանից դուրս սերտ համագործա-
կողութեան մեջ լինի կուտնտեսութեան մշուս անդամ-
ների հետ: Մեր բջիջները պետք է միջոցներ ձեռք առ-
նեն, վորպեսզի վոչ մի կոմյերիտական առանձին աը-

տոնութիւններ չվայելի անկուսակցականներին կատարած:

Ավելորդ չի լինի մի անգամ ևս շեշտել, վոր կոլլեկտիվ տնտեսութեան աշխատանքների բոլոր բնաշխատողներում, լինի դա տնտեսական-շինարարական, սպորտնոսրական-կենցաղային, թե կուլտուրական, կոմյերիտական կոլխոզնիկը պետք է լինի ամենաառաջին շարքերում իր որինակելի աշխատանքով, կարգապահութեամբ և ամեն ինչով: Ահա թե ինչ է պահանջվում ամեն մի կոմյերիտական կոլխոզնիկից:

Այս գրքույկում դրված բոլոր խնդիրներից պարզվում է, վոր կոլլեկտիվ տնտեսութիւնները դառնում են սոցիալիզմի կառուցման հիմքերը գյուղում: Պարզվում է, վոր կոլլեկտիվ տնտեսութիւններն այն կենտրոններն են, վորտեղից շրջապատի գյուղացիութիւնը որինակ վերցնելով՝ պետք է վերակառուցի իր տնտեսութիւնը կոլլեկտիվ հիմունքներով:

Կոլլեկտիվ տնտեսութիւնները այն կուլտուրական ոջախներն են, վորտեղից միլիոնավոր և տասնյակ միլիոնավոր գյուղացիներ պետք է հեղաշրջեն իրենց կենցաղը, իրենց ապրելու ձևերը: Այս մի հսկայական և նոր սկսված աշխատանք է, նա առաջնորդում է չքավոր և միջակ գյուղացիութիւնը դեպի սոցիալիզմը: Ուրեմն կոմյերիտական վոգեւորութեամբ առաջ շարժվենք դեպի կոլլեկտիվ տնտեսութիւնները:

12

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0038862

[164]

ԳԻՆԸ 20 ԿՈՊ-

A $\frac{I}{4102}$

